

TAAAL & KENNIS

Welkom

Jona Hebbrecht

TAKE
IN

Welkomstgedicht

Winter

Je ziet weer bomen
door het bos, en dit licht
is geen licht maar inzicht:
er is niets nieuws
zonder de zon.

En toch is ook de nacht niet
uitzichtloos, zolang er sneeuw ligt
is het nooit volledig duister, nee,
er is de klaarte van een soort geloof
dat het nooit helemaal donker wordt.
Zolang er sneeuw is, is er hoop.

Herman de Coninck

The Snowman™

<https://www.boekenzoeker.be/de-sneeuwman>

PROGRAMMA

- 9u: Welkom
- 9u15-9u45: De impact van interactief voorlezen op woordenschat – Prof. Hilde Van Keer – Onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren - Universiteit Gent
- 9u45-10u: Poëziesnack
- 10u-10u15: Pauze
- 10u15-11u15: De kracht van (voor)lezen in een kennisrijk curriculum – Martin Bootsma – Alan Turingschool Amsterdam
- 11u15-11u30: Jeugdboekenmaandsnack
- 11u30-11u45: Het belang van rijke teksten in een kennisrijk curriculum
- 11u45-12u: Vragen en vooruitblik

Taal en kennis in interactie

Vier centrale doelen:

- taalontwikkeling stimuleren
- kennisbasis verbreden en verdiepen
- doelgericht monitoren en differentiëren
- taal- en zorgbeleid versterken

Interactief voorlezen?

“Interactief voorlezen is het stimuleren van de **inbreng van kinderen voor, tijdens en na** het voorlezen door het stellen van open vragen of door het geven van inhoudelijke opmerkingen bij het verhaal. Zo kan je het enthousiasme en de leermogelijkheden van kinderen ondersteunen. Dit doe je door het geven van positieve feedback en het koppelen van het verhaal aan ervaringen in het dagelijkse leven”

(Mol et al., 2009; Wasik & Bond, 2001; Whitehurst et al., 1988; Zucker et al., 2013)

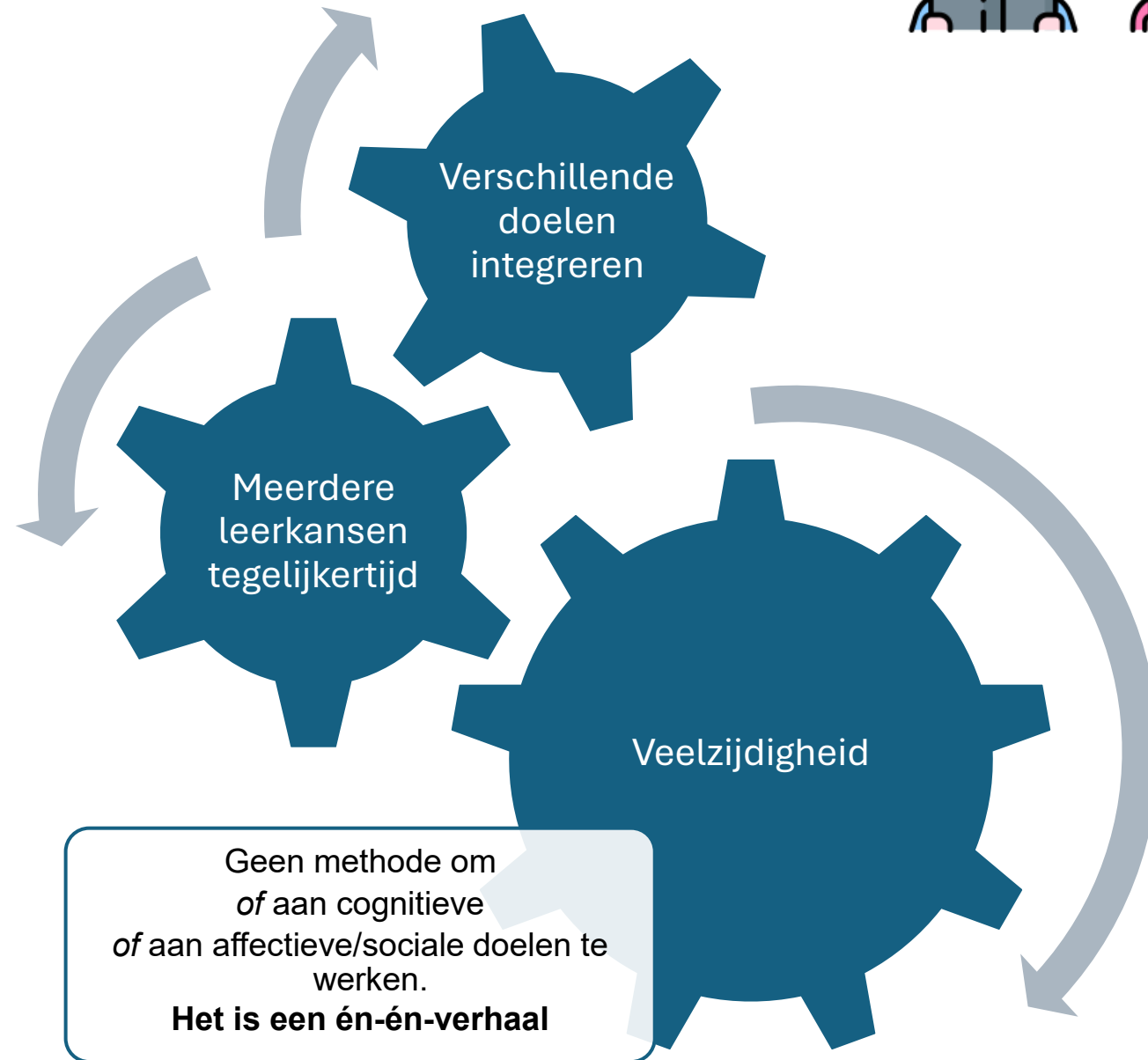
De kracht van interactief voorlezen

Effecten op verschillende vlakken

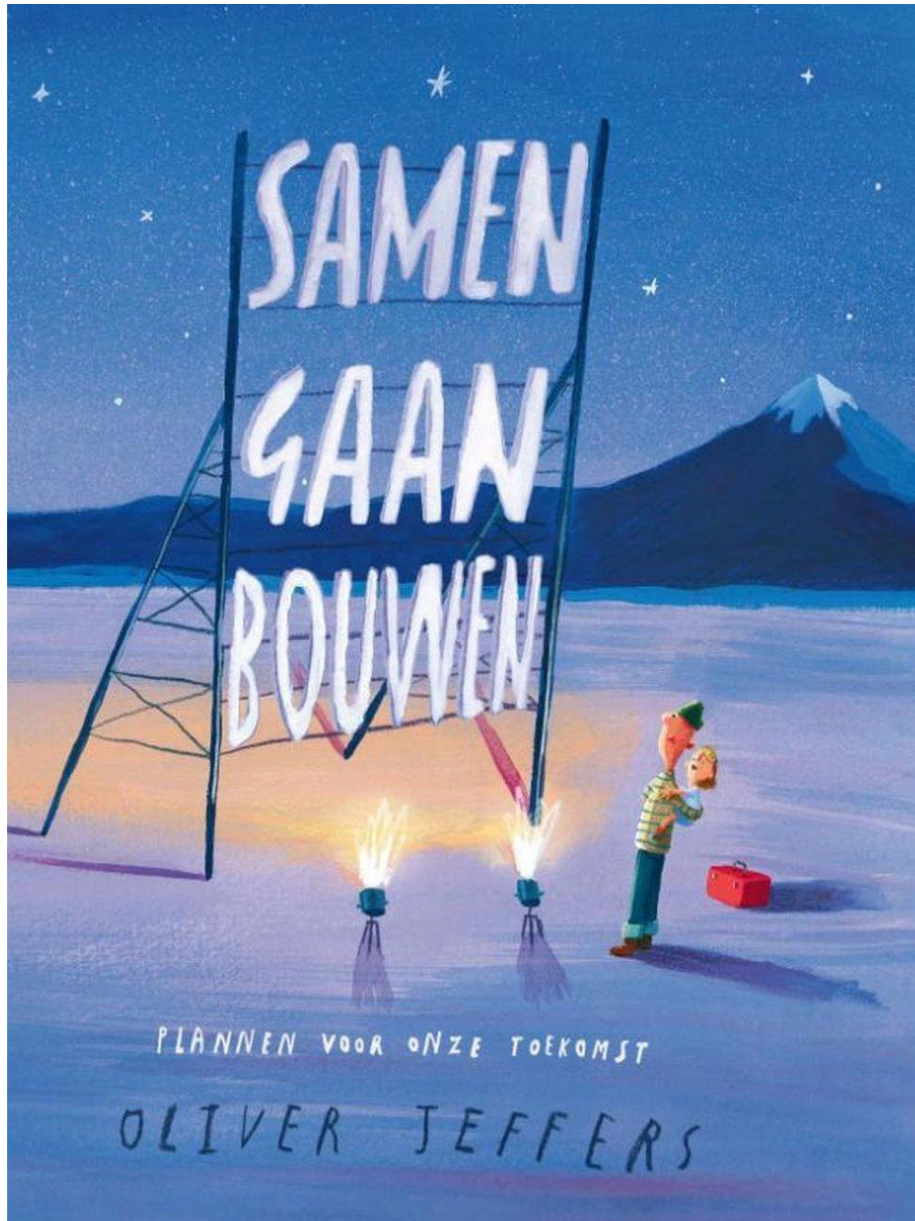
- Taalontwikkeling & geletterdheid (alfabetische kennis, grammatica, ...)
- Lees- en luistervaardigheid
- Woordenschat (receptief, expressief)
- Op gesproken en geschreven taal (en de verbinding hiertussen bij jonge kinderen)
- Kennis van de wereld
- Sociale en emotionele ontwikkeling
- Fantasie
- Leesplezier
- Maar ook: wiskundige geletterdheid, inferentieel denken
- ...

(Iedereen Leest, 2018; Mol et al., 2009; Wasik & Bond, 2001; ...)

INZETTEN OP INTERACTIEF VOORLEZEN

INZETTEN OP INTERACTIEF VOORLEZEN

Kortom:

Voorlezen niet enkel als een fijn moment, maar als **krachtige hefboom voor taalontwikkeling, kennisopbouw en gelijke kansen**

interactief voorlezen

Bespreek samen de eigenschappen van het boek
→ *Wat staat er op de kaft?*

Stel open vragen
→ *Wat zou de kat daar doen?*

Stel extra vragen en geef tips
→ *Kijk eens, je ziet het hier op de prent.*

Ga dieper in op de inhoud van de tekst
→ *Waarom blaast de kat hier?*

Sta stil bij nieuwe woorden en uitdrukkingen
→ *Kan jij ook spinnen zoals een kat?*

Bekijk samen de afbeeldingen
→ *Wat zie je hier in het gras?*

Geef positieve feedback
→ *Super dat je de kat gevonden hebt!*

Leg linken met de eigen leefwereld
→ *Wie heeft er ook een kat thuis?*

doe je zo!

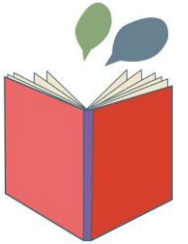
MEER INFO?

iedereenleest.

EFFECTIEVE KENMERKEN VAN INTERACTIEF VOORLEZEN

1. Bespreek samen de eigenschappen van het boek

2. Stel open vragen

3. Stel extra vragen en geef tips

4. Ga dieper in op de inhoud van de tekst

EFFECTIEVE KENMERKEN VAN INTERACTIEF VOORLEZEN

5. Sta stil bij nieuwe woorden en uitdrukkingen

6. Bekijk samen de afbeeldingen

7. Geef positieve feedback

8. Leg linken met de eigen leefwereld

12 scholen krijgen een schooljaar lang begeleiding (Fase 1)
8 scholen krijgen een half schooljaar begeleiding (Fase 2)
20 scholen (Fase 3) sluiten aan op een buddyschool van groepen 1 en 2
Alle scholen kunnen gebruik maken van de ontwikkelde leermaterialen (Fase 4)

AUG-SEP

COACHING OP SCHOOL
(intake)

SEP

LEREND NETWERK

NOV

COACHING OP SCHOOL

JAN

LEREND NETWERK
& LEERPAD
(online)

JAN-FEB

COACHING OP SCHOOL

MEI

LEREND NETWERK

MEI

COACHING OP SCHOOL

JUN

DISSEMINATIE EN
VERDUURZAMING

FASE 1

FASE 2

FASE 3

FASE 4

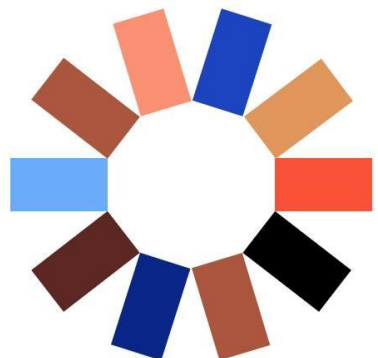
Wie zijn wij?

Wie zijn jullie?

Wie zijn jullie?

Basisschool Nieuwland

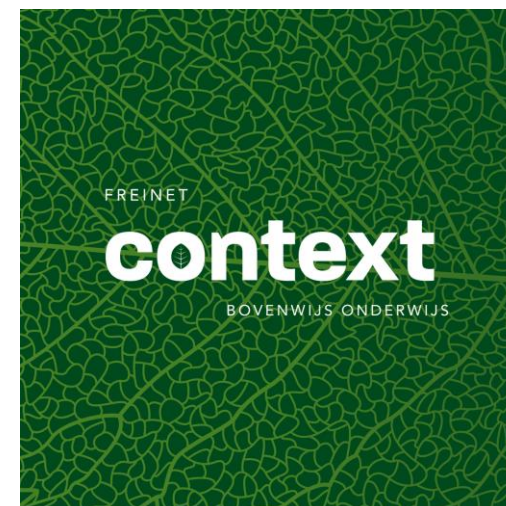
Wie zijn jullie?

Wie zijn jullie?

Wie zijn jullie?

Wie zijn jullie?

#iedereenvoorlezen

© Michiel Devijver en Iedereen Leest

ONDERWIJS | VOORLEZEN

26 oktober 2022

Leerkrachten aan de slag in traject rond interactief voorlezen

Op 24 oktober 2022 startte het traject #iedereenvoorlezen in de bibliotheek van Aalst. 20 basisscholen gaan twee jaar lang werken rond interactief voorlezen als een belangrijke pijler binnen een krachtig lees- en taalonderwijs. Coördinator Iedereen Leest voorziet inhoudelijke ondersteuning via online modules en begeleiding op maat. Op de startdag in Aalst stonden meer dan 70 onderwijsprofessionals te popelen om samen aan de slag te gaan.

door Amber Vanbever, stagiaire onderwijs en onderzoek

Intro

Module 1: De kenmerken van interactief voorlezen

Module 2: Een motiverende voorleesomgeving met een rijk voorleesaanbod

Module 3: De kracht van vragen en feedback

1 Intro

MODULE 1	MODULE 2	MODULE 3	MODULE 4	MODULE 5	MODULE 6	MODULE 7	MODULE 8
De kenmerken van interactief voorlezen	Een motiverende voorleesomgeving met een rijk voorleesaanbod	De kracht van vragen en feedback	Werken aan woordenschat	Tekstbegrip bevorderen	Monitoren tijdens interactief voorlezen	Je leesnetwerk betrekken bij interactief voorlezen	Interactief voorlezen als onderdeel van je leesbeleid
							
Leesdidactiek	Leesomgeving	Leesdidactiek			Leesmonitoring	Leesnetwerk	Leesbeleid

interactief voorlezen doe je zo!

www.iedereenleestacademie.be

**De Iedereen Leest Academie biedt opleidingen
aan over leesbevordering voor zowel
professionals als vrijwilligers.**

MAAK JE KEUZE

Bibliotheek

Onderwijs

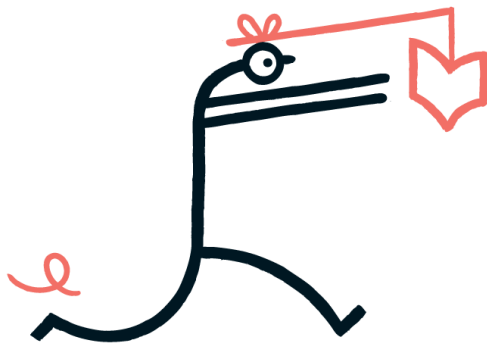
Kinderopvang

Vrijwilliger

LEESOMGEVING

LEESDIDACTIEK

LEESAANBOD

LEESACTIVITEITEN

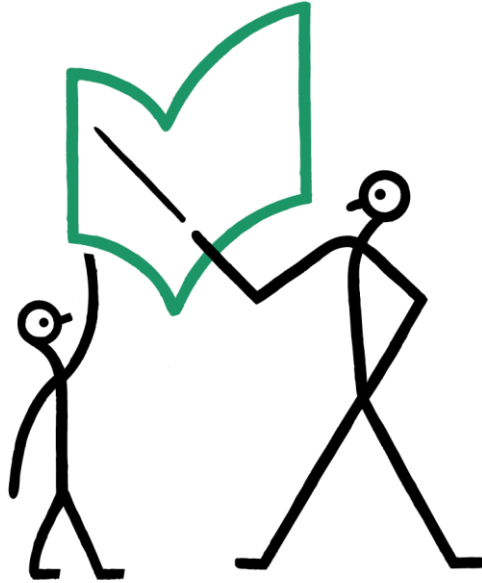

LEESNETWERK

LEESMONITORING

Onderwijs

Leesaanbod

Een rijk leesaanbod: de basis

Leer wat 'rijke' teksten precies zijn, hoe je ze kan herkennen en hoe je met deze teksten een evenwichtig leesaanbod samenstelt.

Online leertraject

Een inclusief leesaanbod op school

Leer hoe boeken vooroordelen kunnen beperken en hoe je aan een inclusief leesaanbod bouwt op school.

Online leertraject

Genres in kinder- en jeugdliteratuur verkennen

Krijg inzicht in verschillende genres en verrijk zo je kennis van kinder- en jeugdliteratuur.

Online leertraject

Leesdidactiek

Principes van een motiverende en effectieve leesdidactiek: de basis

Leer hoe je inzet op 6 didactische basisprincipes en maak van je leerlingen gemotiveerde lezers.

Online leertraject

Boekgesprekken in de klas

Maak kennis met methodieken om vanuit rijke teksten rijke gesprekken te voeren met je leerlingen.

Online leertraject

Met interactief voorlezen naar krachtig leesonderwijs

Leer deze methodiek stapsgewijs inzetten in de klas en op school met dit verdiepend traject.

Online leertraject

Leesnetwerk

Een sterk leesnetwerk bouwen: de basis

Krijg inzicht in de mogelijke leespartners voor het leesonderwijs in je klas en op jouw school.

Online leertraject

Starten met de Leesjury op school

Datum: 28/5/2026
Locatie: Antwerpen

Opleiding

Online leeromgeving = www.iedereenleestacademie.be

Iedereen Leest vzw wordt gesubsidieerd door Literatuur Vlaanderen en staat onder de Hoge Bescherming van Hare Majesteit de Koningin.

Welkom

Je wil meer leren over interactief voorlezen. Super! In deze module ontdek je wat in dit leertraject aan bod komt.

Module starten

0%

Module 1: De kenmerken van interactief voorlezen

Ontdek welke kenmerken van een interactief voorleesmoment er echt toe doen. Hoe kom je tot een motiverend en effectief interactief voorleesmoment? Hoe bouw je zo een moment op een logische manier op?

Module starten

0%

Module 2: Een motiverende voorleesomgeving met een rijk voorleesaanbod

Sta stil bij een motiverende voorleesomgeving met een rijk voorleesaanbod. Met welk voorleesmateriaal ga je best aan de slag? Hoe creëer je een motiverende voorleesomgeving?

Bekijk module opnieuw

100%

Module 3: De kracht van vragen en feedback

Verdiep je in het belang van rijke interactie bij interactief voorlezen en de kracht van vragen en feedback. Hoe stimuleer je de taal én het denken van je kinderen? Hoe ondersteun je kinderen die moeilijker tot interactie komen tijdens een interactief voorleesmoment?

Doorgaan

8%

Krachtige leermaterialen

**iedereenleest
academie**

Met interactief voorlezen
naar krachtig leesonderwijs

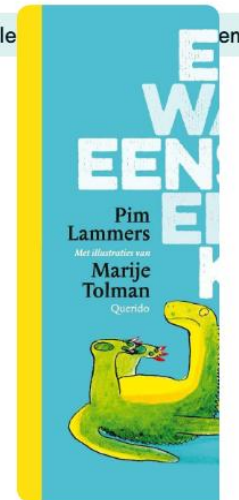
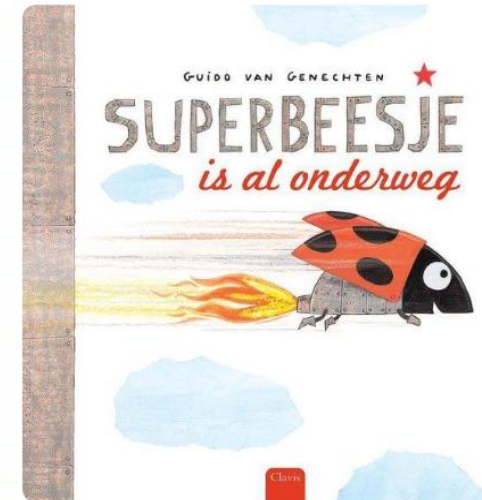
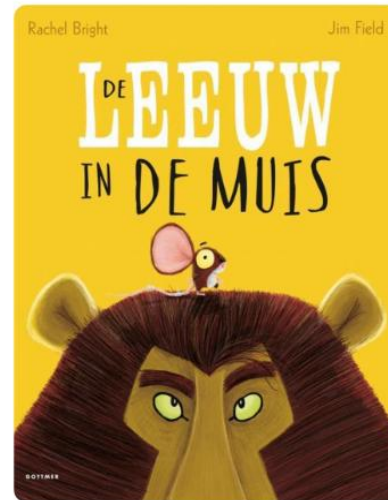
4%

Welkom

Module 1: De kenmerken van interactief
voorlezen

Module 2: Een motiverende
voorleesomgeving met een rijk
voorleesaanbod

- ✓ Dit komt aan bod
- ✓ Voor je start
- 3 Een rijk voorleesaanbod
- 4 Een motiverende voorleesomgeving
- 5 Verdieping
- 6 Aan de slag!

Scrol door de afbeeldingen

Bekijk de afbeeldingen hierboven. Stuk voor stuk gaat het om rijke (voorlees)teksten. Je leert hier waarom ze zo belangrijk zijn en hoe je rijke teksten kan herkennen. Je krijgt ook 'rijke tips' voor elke leeftijdsgroep.

Nu is een rijk leesaanbod geen willekeurig allegaartje van rijke teksten. Een mooi uitgebalanceerd, rijk leesaanbod heeft ook aandacht voor diversiteit in teksten en voor teksten op digitale dragers. Ook daarover krijg je tips.

Module 2: Een motiverende
voorleesomgeving met een rijk
voorleesaanbod

Module 3: De kracht van vragen en
feedback

- 1 Dit komt aan bod
- 2 Zonder interactie geen interactief voorlezen
- 3 Het belang van rijke interactie
- 4 De kracht van stimulerende vragen: deel 1
- 5 De kracht van stimulerende vragen: deel 2
- 6 De kracht van feedback bij interactief voorlezen
- 7 Verdieping
- 8 Aan de slag!

Scroll even door deze afbeeldingen

Zonder interactie geen interactief voorlezen

Woordenschat-
ontwikkeling
bij interactief
voorlezen

Hilde Van Keer

TAKE
IN

<https://www.iedereenleest.be/>

Bespreek samen de eigenschappen van het boek

→ *Wat staat er op de kaft?*

Stel open vragen

→ *Wat zou de kat daar doen?*

Stel extra vragen en geef tips

→ *Kijk eens, je ziet het hier op de prent.*

Ga dieper in op de inhoud van de tekst

→ *Waarom blaast de kat hier?*

Sta stil bij nieuwe woorden en uitdrukkingen

→ *Kan jij ook spinnen zoals een kat?*

Bekijk samen de afbeeldingen

→ *Wat zie je hier in het gras?*

Geef positieve feedback

→ *Super dat je de kat gevonden hebt!*

Leg linken met de eigen leefwereld

→ *Wie heeft er ook een kat thuis?*

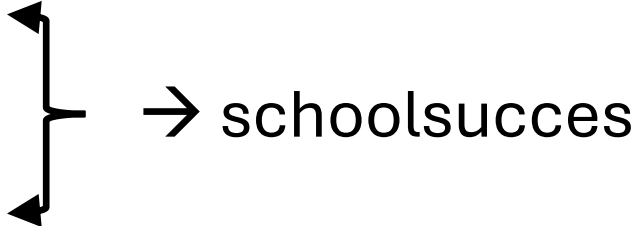
doe je zo!

MEER INFO?

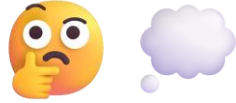
WAAROM FOCUS OP WOORDENSCHAT?

Essentiële bouwsteen voor:

- Communicatie
 - Taalbegrip
 - Leesvaardigheid en leesbegrip
-
- schoolsucces

Vooraf diepe woordkennis is van belang

- Rijke representaties
- Woord in meerdere contexten gebruiken

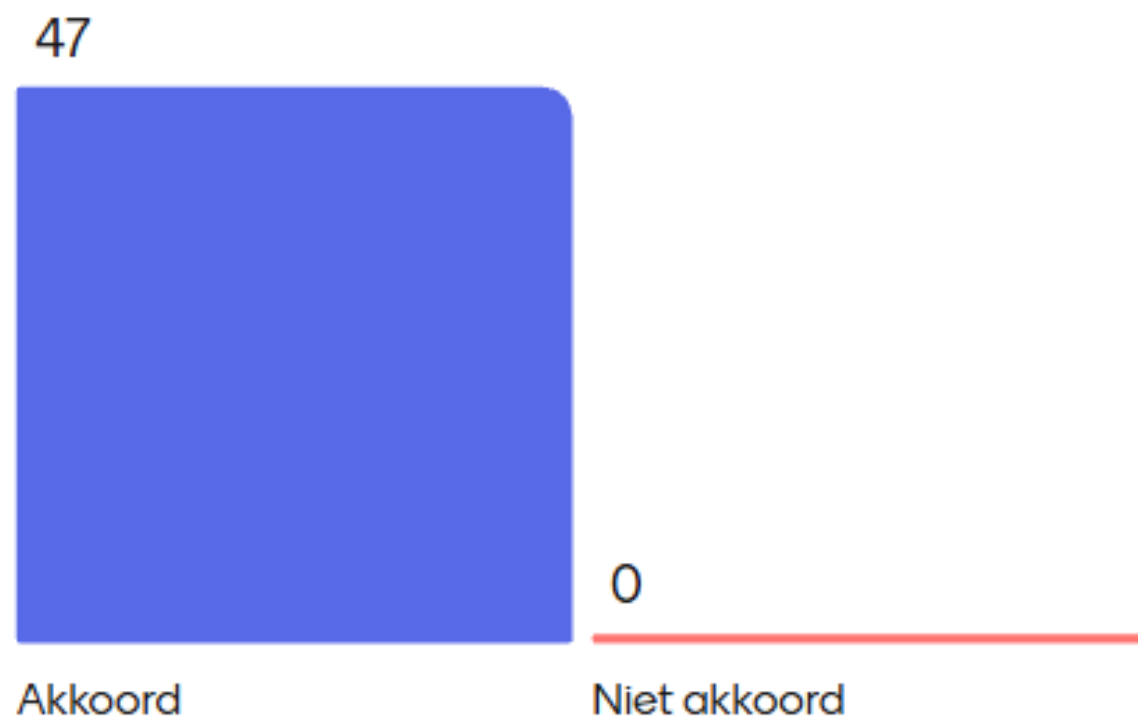
Interactief voorlezen
heeft positieve effecten
op de **receptieve en
productieve
woordenschat-
ontwikkeling.**

<https://www.menti.com/alm38rviq39h>

Code: 8666 0945

Interactief voorlezen heeft positieve effecten op de receptieve en productieve woordenschatontwikkeling.

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

- Interactief voorlezen: grotere effecten dan gewoon voorlezen
- Zowel op receptieve als productieve woordenschat
- Van de kleuterklas tot leerlingen in de derde graad (en daarbuiten, bv. OKAN)
- Effecten zijn blijvend op lange termijn

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

- Woorden waarmee kinderen anders niet in contact zouden komen
(Rice et al., 1994; Riches et al., 2005; Wasik & Bond, 2001)
- Actief verwerken van nieuwe woorden is nodig om deze te begrijpen, onthouden en later ook zelf te gebruiken (Wasik, Hindman, & Snell, 2016)
- Mogelijkheid om feedback te krijgen van volwassenen en andere kinderen (Tamis-LeMonda, Kuchirko, & Song, 2014)

→ Taalaanbod, Taalruimte, Taalfeedback!

VOORWAARDEN EFFECTIEVE WOORDENSCHATONTWIKKELING

- Frequente en herhaalde blootstelling aan doelwoorden
- Definities en uitleg in betekenisvolle context
- Discussie en interactie stimuleren
- Multimodale aanpak hanteren
- Bij interactief voorlezen: belang van de na-fase!

(Butler et al., 2019; Lugo-Neris et al., 2010; Leacock & Jackson, 2014; Mendez et al., 2015; Restrepo et al., 2013)

Woordenschatontwikkeling via interactief voorlezen

- Meeste onderzoek naar receptieve woordenschat (~efficiënter te onderzoeken)

Early Childhood Education Journal
<https://doi.org/10.1007/s10643-023-01613-5>

Read with Me, I will Learn Words: Effects of an Interactive Book Reading Intervention on First Graders' Expressive Target Vocabulary

Silke Vanparys¹ · Eline Decraene¹ · Hilde Van Keer¹

lu

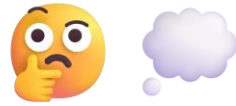
JOURNAL OF MULTILINGUAL AND MULTICULTURAL DEVELOPMENT
<https://doi.org/10.1080/01434632.2025.2601801>

 Routledge
Taylor & Francis Group

L2 vocabulary learning through interactive book reading and factors that affect learning in emergent bilingual elementary school children

Eline Decraene^a, Maribel Montero Perez^b and Hilde Van Keer^c

Interactief voorlezen heeft positieve effecten op
woordenschatontwikkeling van **elke leerling**.

Interactief voorlezen heeft positieve effecten op de woordenschatontwikkeling van elke leerling.

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Positieve effecten voor elke leerling

Maar:

- Kinderen met een beperktere woordenschatbasis halen minder voordeel uit de voorleesmomenten
- Kinderen met een bredere woordenschatbasis leren sneller nieuwe woorden

→ **Mattheüseffecten** in woordenschatverwerving

(e.g., Vanparys, et al., 2025).

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Vanwaar de Mattheüseffecten?

- Analyse van interactieve voorleessessies L1 & L2
 - 120 leerlingen
 - Voorlezen in kleine groep (3-5 leerlingen)
 - Groep SES leerlingen en groep niet-SES leerlingen
 - Gedetailleerde analyse van alle input (voorlezer + lln)

(Vanparys & Van Keer, 2023)

What ('s the) difference? Interaction during interactive book reading with at-risk and not-at-risk first and second graders

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Bevindingen

- Over het algemeen rijke interactie
- Minder input van de leerlingen bij voorlezen aan lage SES-groep
- Minder gebruik van evocatieve technieken (open vragen + positieve feedback) tijdens voorlezen aan lage SES-groep

Minder kwaliteitsvolle interactie bij voorlezen met SES-leerlingen - ook door de voorlezer

(Vanparys & Van Keer, 2023)

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Vanwaar de Mattheüseffecten?

- Eye-trackingstudie tijdens (interactief) voorlezen bij kleuters
 - Mobiele eye tracking tijdens een verhaalactiviteit met vertelplaten
 - Tien minuten in een één-op-vijf setting
 - Wie wordt er net meer of minder aangekeken:
 - “Talig kwetsbare” leerlingen worden significant minder aangekeken
 - Spreekdurf verklaart de meeste variantie
 - Taalontwikkeling
 - Thuistaal
 - De verschillen zijn groot: 5 seconden voor de ene leerling, vijf minuten voor de andere

Duthois et al., 2025 a, b, c).

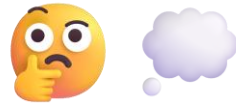

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Stimulated recall interviews: Hoe komt het?

- *“Als ik een sterk moment heb met één leerling, leert iedereen toch?”*
- *“Leerlingen moeten zich eerst veilig voelen voor ze betrokken kunnen worden”*
- *“Een goede leesles bestaat uit interactie, dat lukt niet met deze leerling, maar wel met de andere.”*
- *Validatie*
- *“Voorlezen is leuker met leerlingen die spontaan en enthousiast reageren.”*

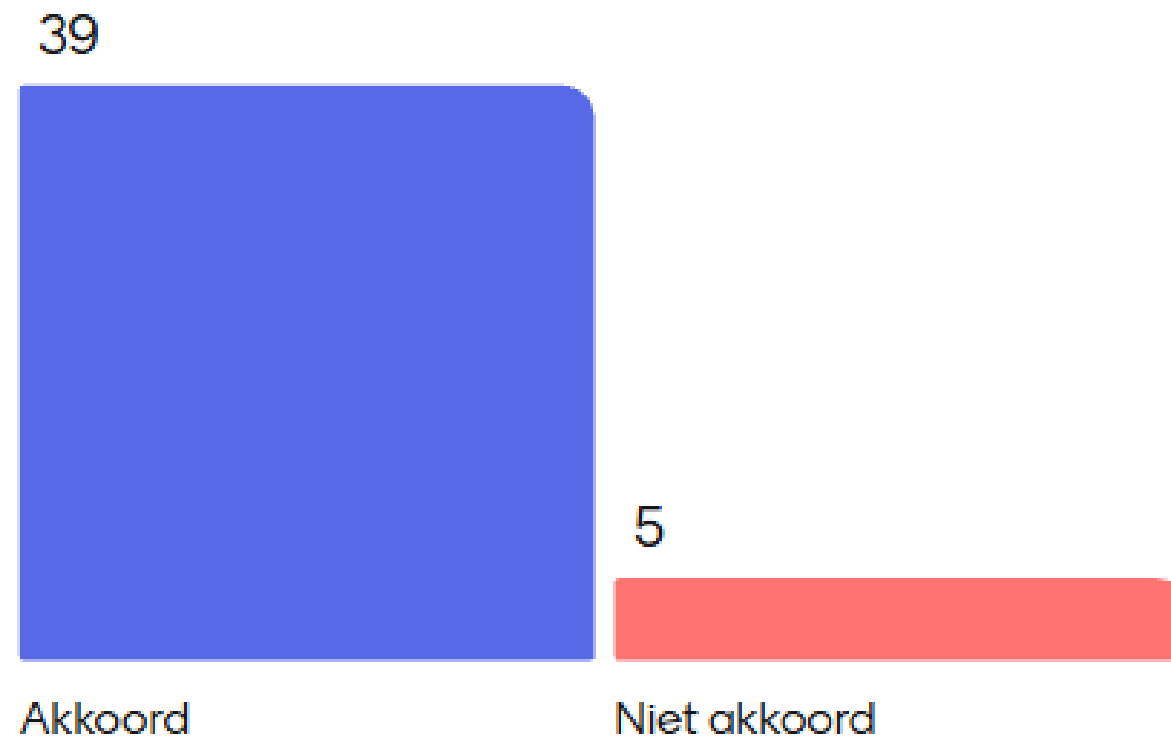

Woordenschatontwikkeling via interactief voorlezen is
sterker in **kleinere groepen**.

Woordenschatontwikkeling via interactief voorlezen is sterker in kleinere groepen.

GROEPSSAMENSTELLING

Wanneer ga je voor welke groepssamenstelling?

- Eén-op-één
- In kleine groep
- Aan de volledige klas
- Heterogeen/homogeen

“Het is een uitdaging om een evenwicht te zoeken tussen klassikaal voorlezen waarbij niet alle kinderen aan bod komen, of in kleine groep met lawaai in de klas van spelende kinderen”

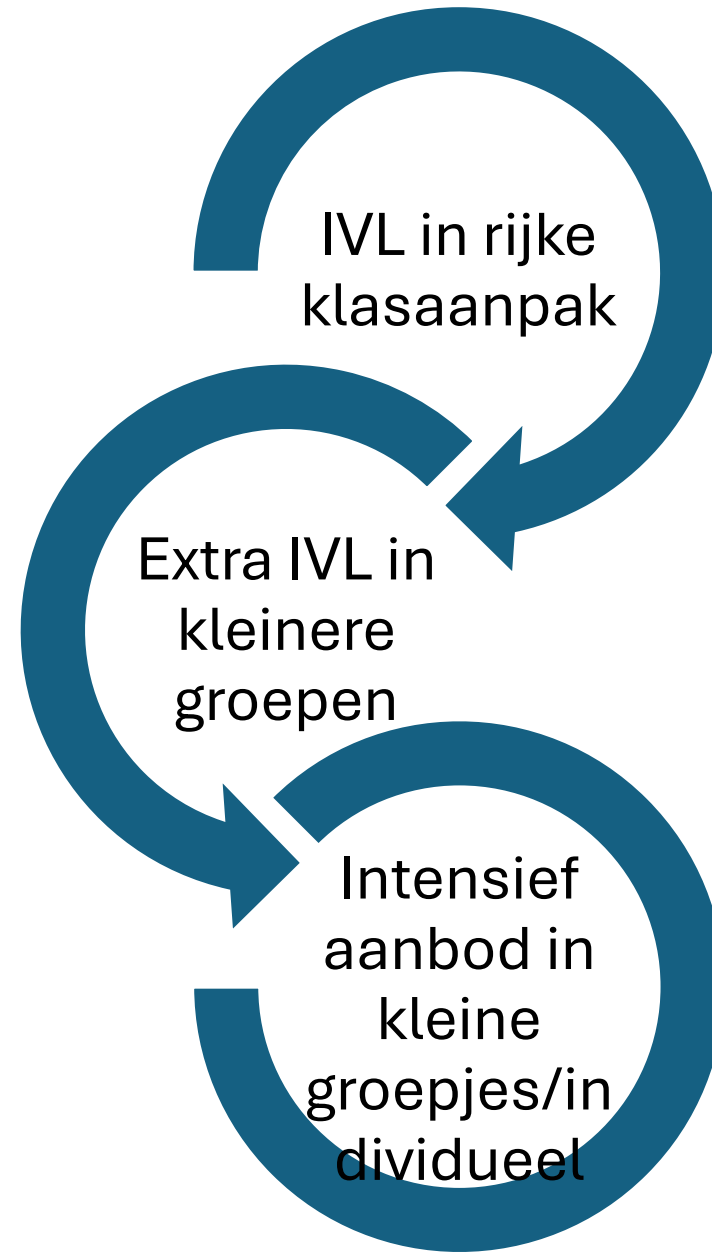

GROEPSSAMENSTELLING

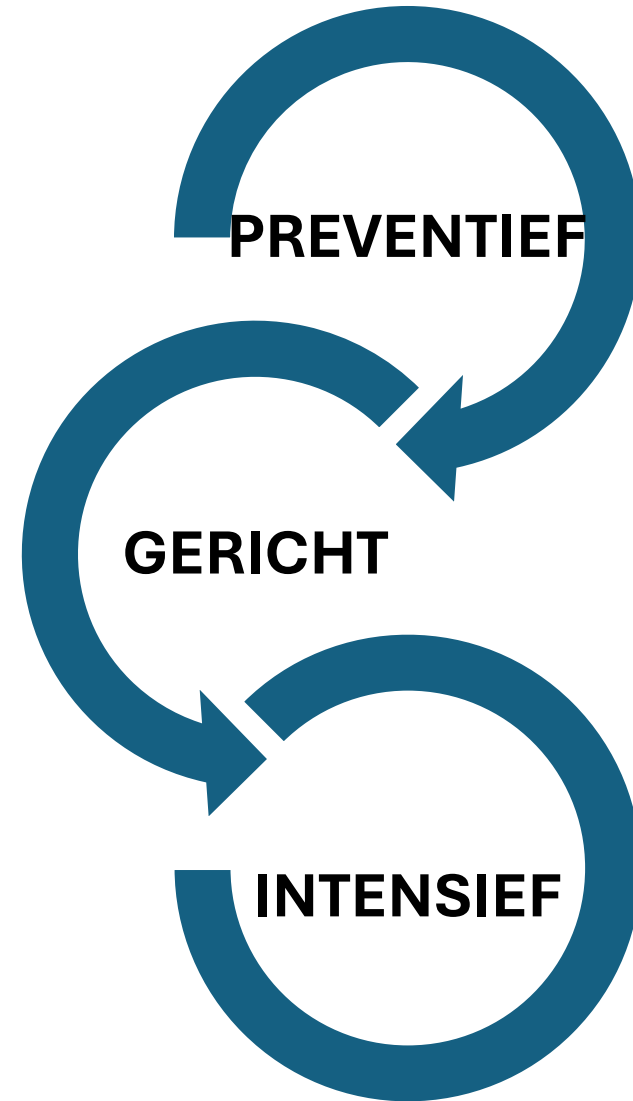
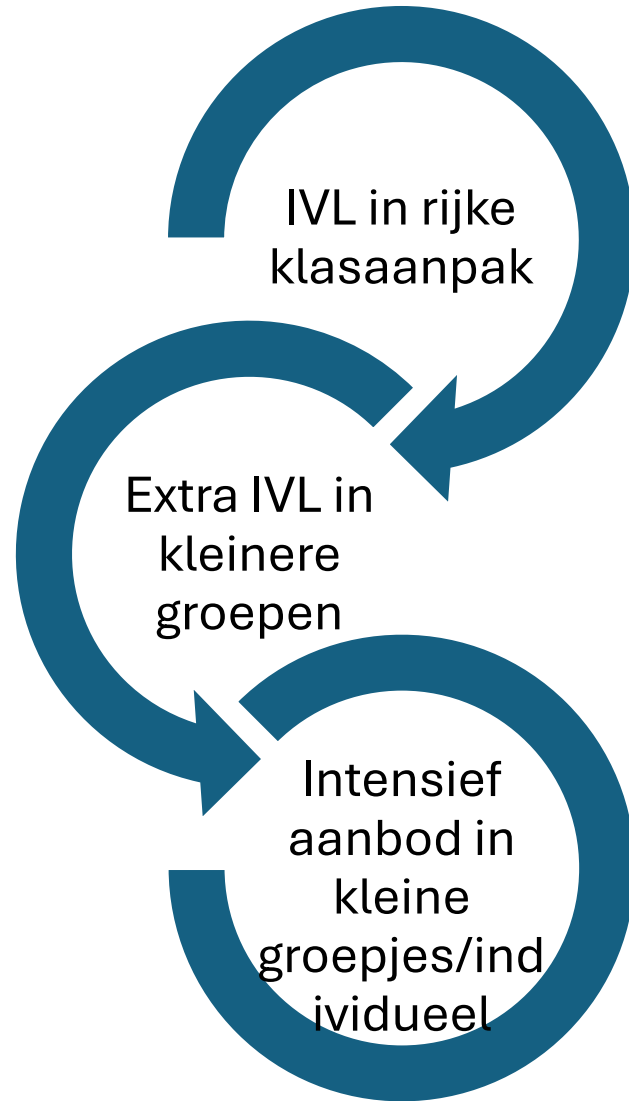
- Zowel IBR-activiteiten in kleine groepjes als in de hele groep zijn effectief en de moeite waard om te implementeren (Mol, Bus & de Jong, 2009) → Doordachte combinatie afhankelijk van doel, context, ...
- Homogene vs. heterogene groepen? → Doordachte combinatie afhankelijk van doel, context, ...
 - “Ik heb een diverse klasgroep, maar tegelijkertijd ook heel wat taalsterke kinderen. Dit maakt interactief voorlezen heel leuk.”*
- Sta ook stil bij klasschikking en opstelling: “vertelomgeving”

GROEPSSAMENSTELLING & DIFFERENTIATIE

GROEPSSAMENSTELLING & DIFFERENTIATIE

GROEPSSAMENSTELLING & DIFFERENTIATIE

Preteaching & verwerkingsopdrachten voor/na interactief voorlezen

HET EFFECT VAN PRETEACHING OP DE WOORDENSCHATONTWIKKELING VAN KINDEREN IN HET EERSTE EN TWEDE LEERJAAR VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Woordenschatverwerving en het Mattheuseffect: de invloed van verwerkingsopdrachten na interactief voorlezen

HERHAALD VOORLEZEN

- 1, 2, 3 keer?!
- Andere interactie
- Steeds meer verdieping

NOG EEN KEER!

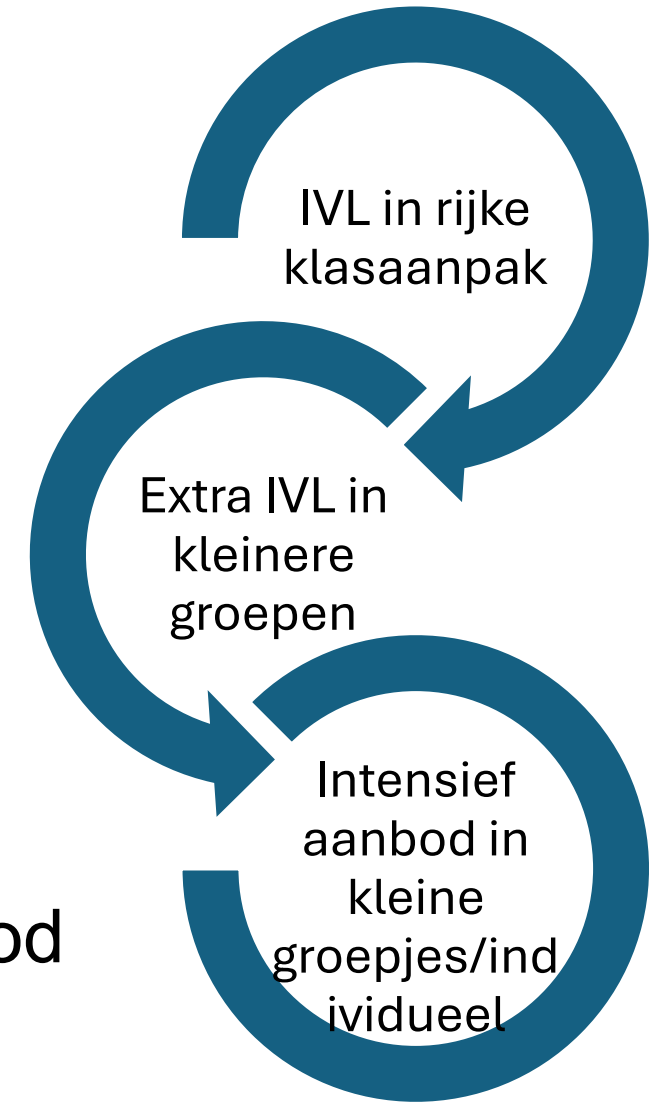
Emily Gravett

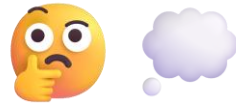

Van Goor

DIFFERENTIËREN

- Vooraf: Preteaching
- Nadien: Extra verwerkingsopdrachten
- Voorzie extra tijd
- Voorzie extra (visueel) materiaal
- Varieer in teksten, vormgeving fases, ...
- Laat kinderen elkaar helpen
- Is er mogelijkheid tot co-teaching?
- Herhaald voorlezen
- Meerdere boeken per thema: een rijk aanbod

Interactief voorlezen leidt niet alleen tot woordenschatontwikkeling van dagelijkse taal, maar ook van **schooltaal** en **vaktaal** (cognitief abstracte begrippen).

Interactief voorlezen leidt niet alleen tot woordenschatontwikkeling van dagelijkse taal maar ook van schooltaal en vaktaal (cognitief abstracter).

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

- Positieve effecten voor elke leerling
- Ook op schooltaalwoorden en cognitief abstracte begrippen

Early Childhood Education Journal
<https://doi.org/10.1007/s10643-023-01613-5>

Read with Me, I will Learn Words: Effects of an Interactive Book Reading Intervention on First Graders' Expressive Target Vocabulary

Silke Vanparys¹ · Eline Decraene¹ · Hilde Van Keer¹

JOURNAL OF MULTILINGUAL AND MULTICULTURAL DEVELOPMENT
<https://doi.org/10.1080/01434632.2025.2601801>

 Routledge
Taylor & Francis Group

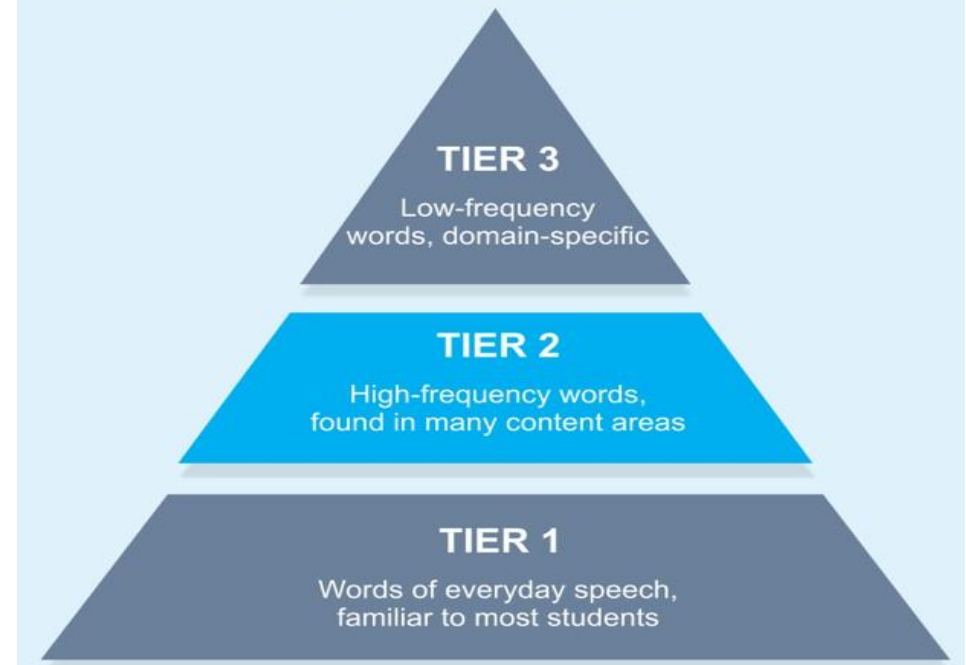

L2 vocabulary learning through interactive book reading and factors that affect learning in emergent bilingual elementary school children

Eline Decraene^a, Maribel Montero Perez^b and Hilde Van Keer^c

TIERS OF VOCABULARY

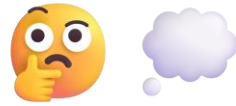
Beck, McKeown, and Kucan

WOORDENSCHATONTWIKKELING VIA INTERACTIEF VOORLEZEN

Belang van woordenschatselectie:

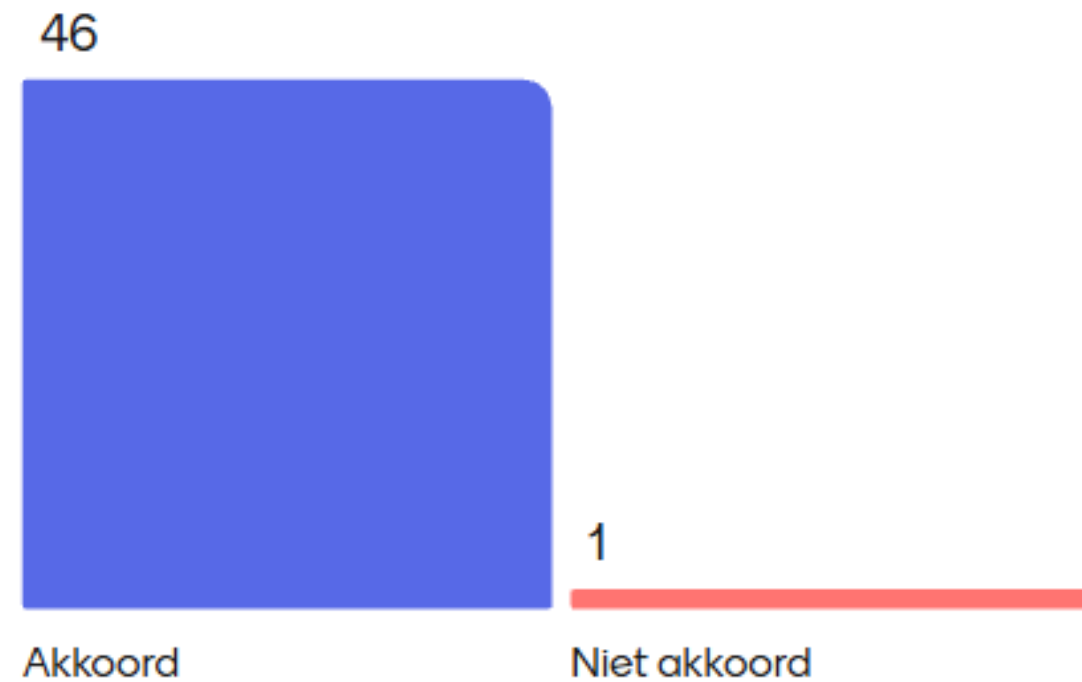
- Haalbaar aantal
- Variatie in
 - Woordtype
 - Abstractiegraad
 - Relevantie
 - Frequentie
 - Moeilijkheidsgraad
 - ...

Inzetten van de **thuis taal** bevordert
woordenschatontwikkeling via interactief voorlezen.

Inzetten van de thuistaal bevordert woordenschatontwikkeling via interactief voorlezen.

WAT WE WETEN UIT ONDERZOEK BIJ MEERTALIGE LEERLINGEN

- Brug maken tussen de thuistaal en de onderwijstaal
- Ruimte voor & benutten thuistaal om Nederlandse schooltaal te versterken. Bv.
 - Tweetalige boeken
 - Voorzien van digitale versies van verhalen (Nederlands/thuistaal)
 - Ouders laten voorlezen
 - Thuistaal als opstapje: een woord vertalen of kort met elkaar in de thuistaal overleggen - spreekdurf groeit - vervolgens gesprek in de onderwijstaal
 - Een woord/uitdrukking vertalen via vertaalapp en vervolgens gesprek verderzetten in het Nederlands
- Cf. translanguaging strategieën

	Voorlezen	Input kinderen	Input voorlezer
Eentalige aanpak	Nederlands (T2)	Nederlands (T2)	Nederlands (T2)
Experimentele groep 1: Functioneel tweetalig leren	Nederlands (T2)	Nederlands (T2) + Turks (T1)	Nederlands (T2)
Experimentele groep 2: Ondersteuning door vertaaltool	Nederlands (T2)	Nederlands (T2) + Turks (T1)	Nederlands (T2) + Turks (T1)

THUISTAAL? CF. DOCTORAATSONDERZOEK ELINE DECRAENE

- Opnames van 30 voorleesmomenten
- 10 voorleesmomenten per onderzoeksconditie
- 20 uur, 49 min en 26 seconden data
- Gemiddelde duur: 41 min en 38 seconden
- Volledige voorleesmomenten getranscribeerd en interactie over de 40 doelwoorden gecodeerd

THUISTAAL? CF. DOCTORAATSONDERZOEK ELINE DECRAENE

Tabel 1

Aantal Taaluitingen per Actor per Conditie

	Conditie 0	Conditie 1	Conditie 2	Volledige steekproef
	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
Volwassene	1264 (67.6%)	1724 (63.4%)	1834 (59.4%)	4822 (62.8%)
Kind	607 (32.4%)	995 (36.6%)	1055 (34.2%)	2657 (34.6%)
Nederlands	607 (100%)	780 (78.4%)	817 (77.4%)	2204 (83.0%)
Turks	0 (0%)	213 (21.4%)	238 (22.6%)	451 (17.0%)
Vertaaltool	0 (0%)	0 (0%)	198 (6.4%)	198 (2.6%)
Totaal aantal taaluitingen	1871 (100%)	2719 (100%)	3087 (100%)	7677 (100%)

- Meer taaluitingen gerelateerd aan woordenschat wanneer kinderen thuistaal mogen gebruiken
- Volwassene komt meest aan bod
- Kinderen komen meer aan bod wanneer ze thuistaal mogen gebruiken (zowel in absolute aantallen als procentueel)

dagvers

Modern rederijker Stijn De Paepe
becommentarieert dagelijks
het nieuws in versvorm

Lees voor!

*Lees voor, lees voor, lees vaker voor,
in bad, in bed, op pad.*

Geef verzen en verhalen door.

*Het kleinste kind geeft graag gehoor
en boost zijn woordenschat.*

*Lees 's morgens voor, lees 's middags voor,
lees 's avonds voor en 's nachts.*

In trein, tram, bus of op kantoor.

Alleen, in duo of in koor.

Gepland of onverwachts.

*Lees voor, lees voor, lees verder voor,
breeduit of eerder kort.*

*Voor een nieuwsgierig kinderoor
gaat er geen enkel woord teloor
dat voorgelezen wordt!*

Vragen? Reflecties? Feedback?

Met dank!

Hilde.VanKeer@UGent.be

<https://zoleerrijk.be/>

zoleerrijk.be

UNIVERSITEIT
GENT

Onderzoeksgroep Taal, leren, Innoveren

Zoeken

HOME

OVER ONS

LEERMATERIAAL

LEERWIJZER

BLOG

CONTACT

ZoLeerRijk

zoleerrijk.be

Ontmoet, leer en inspireer: de plek voor
wetenschappelijk gebaseerd leermateriaal om
taal en leren te stimuleren!

ONDERZOEKSGROEP TAAL, LEREN, INNOVEREN

ONDERZOEK ONDERWIJS TEAM CONTACT

Onderzoek

- Expertise
- Onderzoekstopics
- Publicaties
- Gerelateerde onderzoeken

Contact

Vakgroep Onderwijskunde
E-mail: onderwijskunde@ugent.be
Telefoon: 09 264 86 64

- Routebeschrijving
- Team

FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

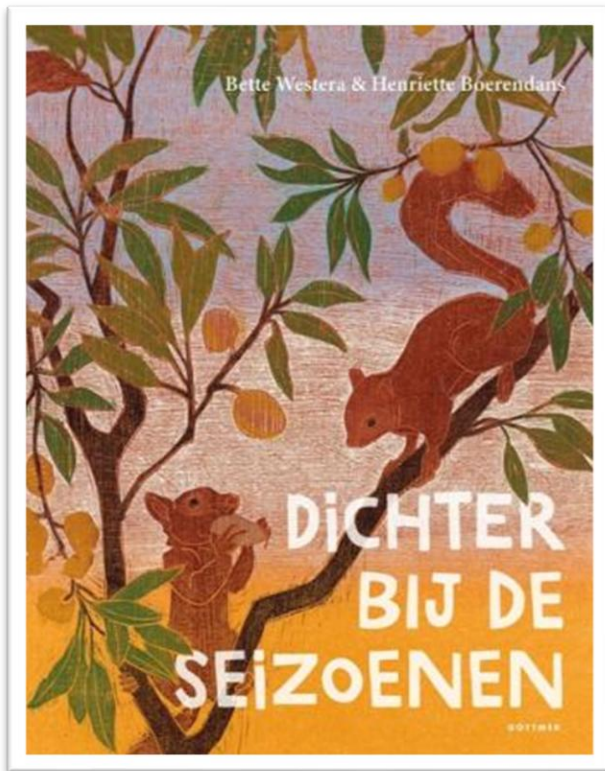
Disclaimer Cookies Toegankelijkheid Aanmelden © 2020 Universiteit Gent

TAAL & KENNIS

IN
(INTER)ACTIE

Tijd voor poëzie

- 12 maanden – 12 versvormen
- houtsneden

LENTE

HRIKU

Bleekblauw bloesemblad
dwarrelt door de lentelucht
en kietelt de klei

APRIL

LENTEKRIEBELS

Vlinders die eerst rupsen waren kruipen
In de warmte van de eerste zonnestralen
Nieuwsgierig uit hun
Coconnetjes.
Een vroege koninginnenpage vliegt haar
Net ontloken leven
Tegemoet.

Vlijtige bijen vinden in
Amandelbloesem
Nectar zoet als honing.

Gras wordt groen.
Overal schilderen narcissen bermen geel.
Groot hoeblad kleurt oevers roze, en in tuinen geuren
Helderblauwe hyacinten er lustig op los.

Vierde leerjaar – aardrijkskunde – kosmografie

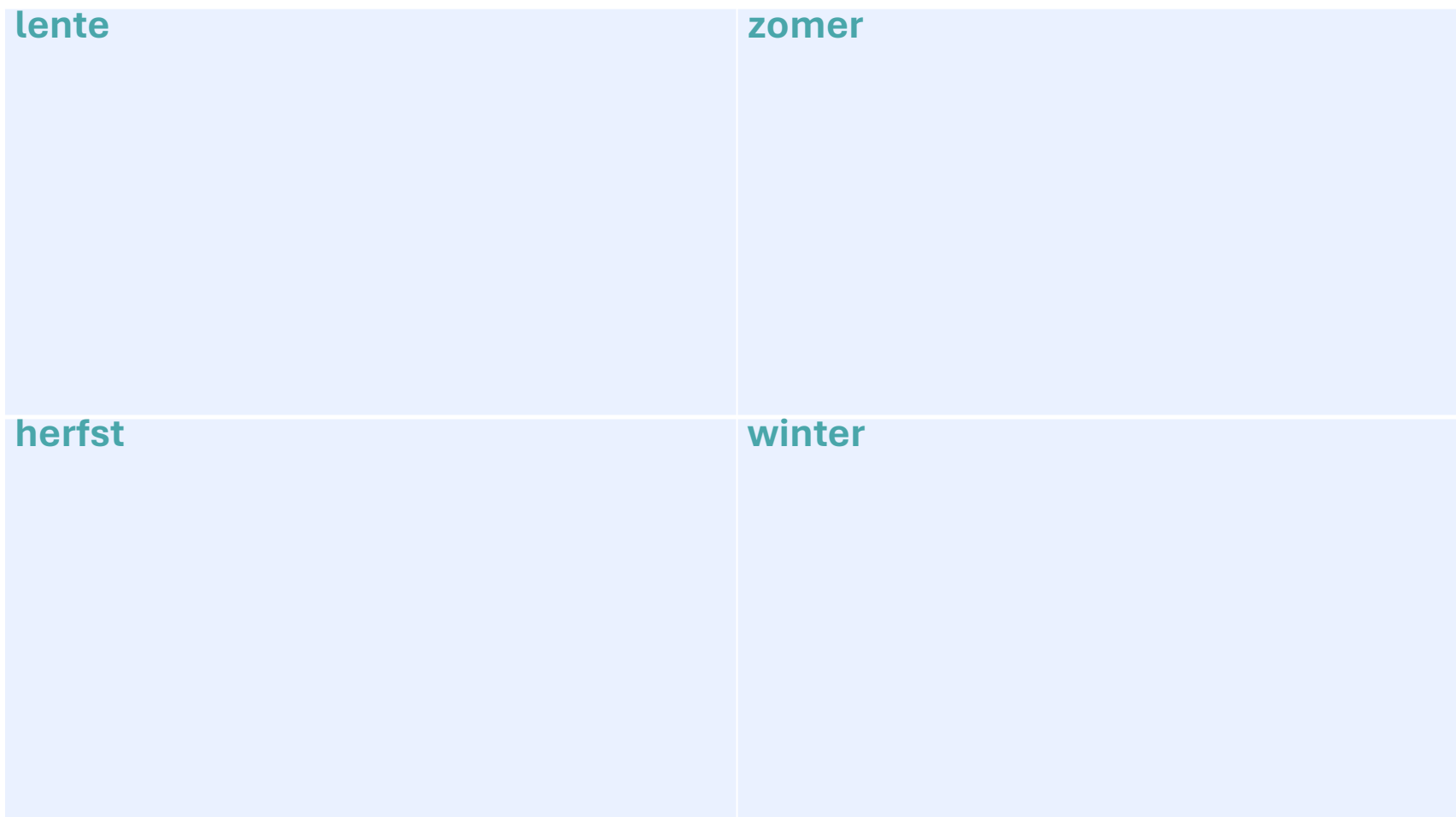
- De leerlingen kennen de namen, kenmerken en de begin- en einddatum van de seizoenen.
- Aansluiten bij voorkennis: De kleuters kunnen het ritme van de seizoenen in de directe omgeving herkennen

Vierde leerjaar – Nederlands – lezen - tekstbegrip

- De leerlingen kunnen verbanden leggen tussen teksten en hun vakspecifieke kennis en voorkennis.

Seizoenseilanden

Seizoenseilanden

lente

zomer

herfst

winter

Zesde leerjaar – Nederlands

Schrijven om te delen

- De leerling kan met behulp van enkele gepaste tekstkenmerken specifieke teksten formuleren.
- De leerling kan teksten schrijven met aandacht voor gepaste en samenhangende inhoud
- De leerling kan kritisch reflecteren op teksten en ze op aanwijzing herschrijven.

Creatieve expressie en taal

- De leerling kan een eigen talige creatie mondeling of schriftelijk presenteren.

WINTER

HAIKU

IJs op de vijver
Het kan vriezen en dooien
Winterschildering

THUISBLIJVERS

Zie je ze vliegen,
mijn ooms en mijn tantetjes?
Wij zijn de blijvertjes.
Wij gaan niet mee.

Wij vinden hier onze
winterversnapering:
pindarisotto en
zadensaté.

OLLEKEBOLLEKE

(DECEMBER)

Het ollekebolleke is ook bedacht door Drs. P. Het versje lijkt op de spicht, maar telt iets meer woorden en is daardoor net wat minder spichtig. Net als bij de spicht bestaat de zesde regel van het ollekebolleke uit één woord, maar dan van zes lettergrepen in plaats van vier.

Het woord ollekebolleke verklapt het ritme van het gedicht. Alle regels ervan moeten net zo lekker lopen als het woord zelf: ólleke-bólleke. De vierde en de achtste regel van het gedicht horen ook nog eens op elkaar te rijmen.

STAPELVERS

(JANUARI)

Alle versvormen in dit boek zijn ooit een keer door iemand verzonden, en nog steeds bedenken dichters nieuwe vormen om hun woorden in te gieten. Zo ontstond bij de maand januari in dit boek het stapelvers, een gedicht waarin woorden op elkaar gestapeld worden.

Het stapelvers begint met één woord. In de tweede regel van het gedicht worden aan dat ene woord een paar woorden toegevoegd, en in de derde, vierde en vijfde regel nog een paar. De vijfde regel is de laatste, die is het langst. Door steeds een paar woorden toe te voegen aan het beginwoord, wordt langzaam maar zeker duidelijk waar het in het gedicht om gaat.

Stapelverzen rijmen niet. Het schrijven ervan is een fijne, niet al te moeilijke manier om te spelen met taal.

SONNET

(FEBRUARI)

Een sonnet is een gedicht van veertien regels. Welke regels op elkaar rijmen en waar de witregels zitten verschilt. Meestal bestaat een sonnet uit vier strofen, eerst twee van vier regels en dan twee van drie regels. Maar het mag ook anders, als het alles bij elkaar maar veertien regels zijn.

Sonnetten danken hun naam aan het Latijnse woord *sonare*, dat *klinken* betekent. Sonnetten worden ook wel *klinkdichten* genoemd. Ze moeten klinken als liedjes, en steeds twee regels aan het eind op elkaar laten rijmen helpt daarbij. Maar je kunt ook midden in de regels woorden gebruiken die qua klank op elkaar lijken. Dat noem je binnenrijm. Of woorden gebruiken die met dezelfde letter beginnen. Dat heet alliteratie – er zit het woord 'letter' in verstopt – of beginrijm. Ga in dit boek maar eens op zoek naar voorbeelden van deze rijmvormen.

- Dichtbundel voor de allerjongsten (vanaf 18 maanden)
- Toegankelijke, kleurrijke illustraties van Milja Praagman
- Verschillende thema's
- Mooie verzameling Nederlandse en Vlaamse dichters

*Elk versje is een visje.
Het zwemt zomaar wat rond
in de grote diepe zee.
Tot je het vangt
en weer loslaat in je hoofd.
Dan zwemt het een eindje met je mee.*

(Geert De Kockere)

Is er nog *licht*

Als niemand ze ziet,
bestaan er dan kleuren?
Als niemand het ziet,
bestaat er dan licht?
Er kan in het donker
van alles gebeuren
dat niemand kan zien.
Doe je ogen maar dicht.
Waar is nu het licht?
Is het uit? Is het aan?
Of zou het gewoon
zijn gestopt met bestaan?

Bette Westera

Blind

Er is een kind in onze klas -
een heel bijzonder kind.
Want ze is helemaal als wij,
behalve, ze is blind.

Ze kan de juf niet zien,
geen plaatjes en geen licht.
En als je met haar praat,
kijkt ze nooit naar je gezicht.

Laatst vroeg ze aan mij:
'Mag ik je voelen, heel misschien?'

Mijn vingers over je gezicht,
dat is mijn soort van zien.'

Ik zei: 'Ja, goed,' en stond heel stil.
Haar vingers, zacht en koel,
gleden over mijn gezicht.
Een heerlijk soort gevoel!

'Wat ben je mooi,' fluisterde ze,
en: 'Nu voel ik dat je lacht!'
Ik deed meteen m'n ogen dicht.
'Jij ook,' zei ik. Heel zacht.

Hans Kuyper

Dat klopt

Mama, kloppen er nu
twee harten in jouw buik?
Als de baby eruit wil
waar zit dan het luik?
Komt hij uit je bil,
of uit je hoofd?
Vergeet je niet
dat ik een broertje wil?
Een broertje,
dat heb je mij beloofd!

Milja Praagman

Jippie-jee

Jippie-jee! Ik kreeg een zusje.
Weet je wat ze super kan?
Huilen, slapen, drinken, spugen,
maar daar houd ik niet zo van.

Sjonge zeg, wat is het jammer,
dat ze zoveel poept en knoeit.
Liever wil ik met haar spelen,
dus... ik hoop dat ze snel groeit.

Irma Moekestorm

Luistervink

Onze buren speelden
op de piano.
Ik ging naar buiten.
Ik belde aan.
Ik vroeg
of ik mocht luisteren.
Na twee uur
moest ik weer naar huis.
De piano
nam ik mee in mijn oren.

Robin Kuyper (9 jaar)

Muziekjes

Poes is lief
en poes is zacht.
Ik aai muziekjes
uit haar vacht.

Als ik thuiskom,
zit ze klaar.
Poes en ik
verstaan elkaar.

Stijn De Paepe

mijn poes is geel
mijn vader blauw
wat gek denk ik
hoe kan dat nou?

mijn poes is rood
mijn vader groen
wat leuk denk ik
dat kan ik doen

met verf

Anoniem

Kleuters – Nederlands – lezen, literatuur

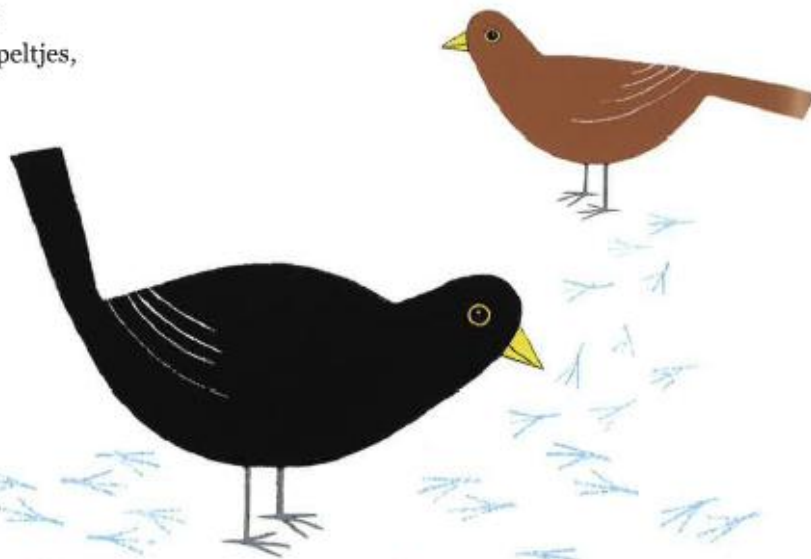
- De kleuters kunnen rijm herkennen, rijmwoorden bedenken en woorden in klankgroepen verdelen.
- De kleuters kunnen gedachten of gevoelens verwoorden bij het in contact komen met bekroonde jeugdliteratuur, zowel fictie als non-fictie.

Stempeltjes

Hup. Plof. Trip, trip, trip.
Bóm. Slof. Hip, hip, hip.
Een schatkaart vol stempeltjes,
puntig en rond.
De dieren versieren
de sneeuw op de grond.

Lizette de Koning

Kleine stemmen

Sneeuw is regen
die het koud heeft,
druppels
met een jasje aan.

Is miljoenen
witte zoenen.

Is kleine stemmen
achter de ruiten:
Kom. Kom mee
naar buiten.

Gil vander Heyden

Warme gedachte

Aan wie ik denk
in deze kou?

Aan niemand, jas.
Alleen aan jou.

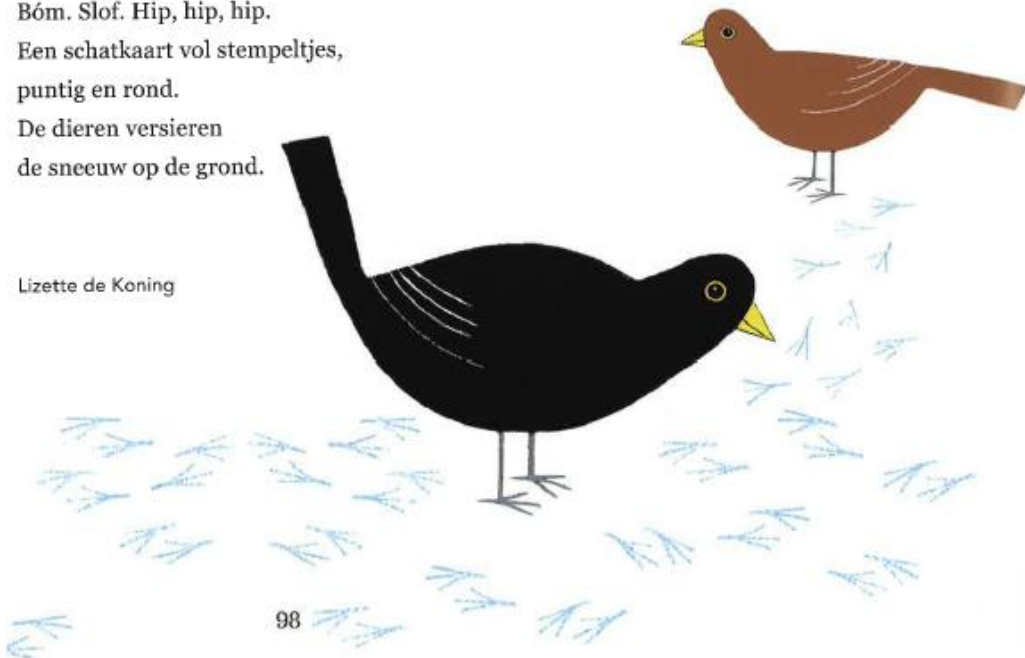
Erik van Os

Stempeltjes

Hup. Plof. Trip, trip, trip.
Bóm. Slof. Hip, hip, hip.
Een schatkaart vol stempeltjes,
puntig en rond.
De dieren versieren
de sneeuw op de grond.

Lizette de Koning

- Kijk naar de illustratie. Waarover zou het gedicht gaan?
- De titel is 'Stempeltjes'. Over welke stempeltjes gaat het hier?
- Lees het gedicht een keer voor. In gedichten zijn er soms rijmwoorden. Welke rijmwoorden hoor je in dit gedicht?
- Wat rijmt er nog op 'rond' en 'grond'?
- We gaan eens op elkaars rug trippelen zoals de vogeltjes. 'Trip, trip, trip.' is stil. 'Bom' is hard. 'Slof' is traag. 'Hip, hip, hip' is vrolijk.

Rijmvogel

- Vraag aan kinderen wat er rijmt op 'veer'.
- De woorden die naar boven komen, schrijf je op een veertje en plak je op de vogel.

Take in

Tijd voor ...
pauze

De kracht van
(voor)lezen in de
Alan
Turingschool

Martin Bootsma

De school als
werkplaats

Martin Bootsma en Eva
Naaijkens

En wat als we nu weer eens gewoon gingen lesgeven?

- Niet *opzoeken op internet*, maar kennis in het hart van het onderwijs
- Niet een methode voor begrijpend lezen, maar werken met rijke teksten
- Niet registreren, maar onderwijzen
- Niet de toets als doel, maar meten om te weten
- Niet *de leerling*, maar de leraar centraal
- Van werkdruk naar werkgeluk

Wat als...

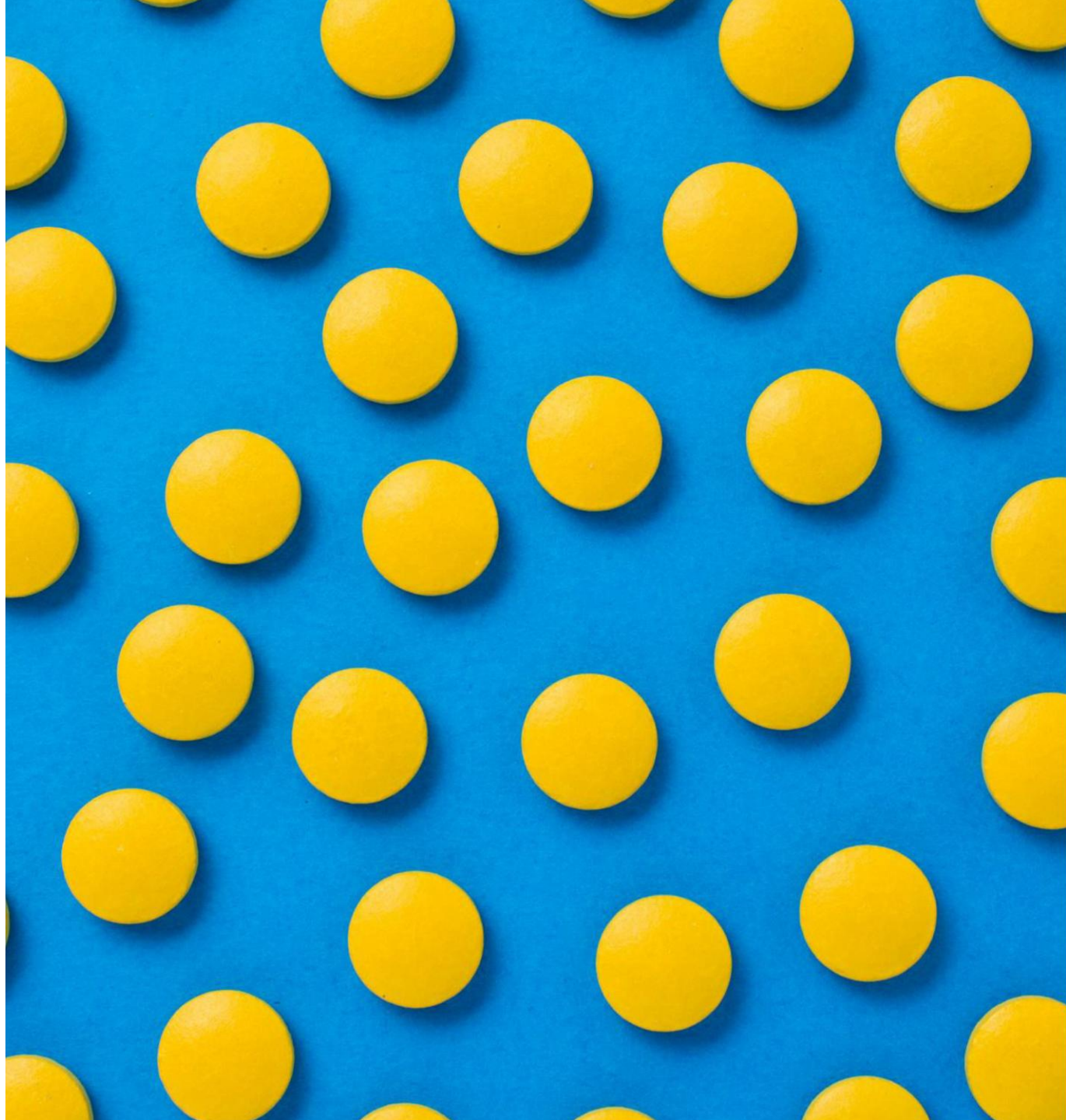
Er is sprake van een groeiend aantal leerlingen met concentratieproblemen, gedragsuitdagingen of achterstanden in taal en rekenen.

- De school is onrustig en chaotisch
- Resultaten staan onder druk
- Werkdruk en registratielast
- De jeugdzorgketen is verstopt
- Leraren lopen weg

**Zelfs als het tegenzit, heb
je invloed op wat je doet.**

Van curatief problemen oplossen naar preventief handelen

- 1) **Een sterke kwaliteitscultuur**
schoolcultuur, gedrag,
professionele ontwikkeling.
- 2) **Curriculum en onderwijs** –
lesgeven, curriculum, speciale
onderwijsbehoeften.
- 3) **Organisatorische effectiviteit** –
management,
schoolverbetering en
samenwerking.

Het kunstwerk 'Grote Kijker' van Herbert Koekoek

Er is een visie op het leren van de leerlingen die richtinggevend is voor de keuzes die de school maakt.

1) Een positieve schoolcultuur ontwikkelen

- **Schoolcultuur:** creëer een gemeenschappelijke visie en waarden, gericht op respect, inclusie en hoge verwachtingen.
- **Gedrag:** stel duidelijke regels en routines op, gebaseerd op relaties en rechtvaardigheid.
- **Professionele ontwikkeling:** bouw een cultuur waarin personeel continu leert en groeit.

Werkgeluk is geen
toevallig bijproduct

Scholen met een sterke kwaliteitscultuur kunnen beter omgaan met crisissituaties

Bron: Ursus Wehrli Bron: Ursus Wehrli Die Kunst
Auf zu Räumen, Zürich 2004

DE KRACHT VAN ROUTINES

Uit onderzoek (Jackson, 1990) blijkt dat een leraar dagelijks tot wel 1.500 beslissingen neemt – een aantal dat in de huidige complexe onderwijssituatie waarschijnlijk nog aan de lage kant is.

Wanneer iedereen in de school zich aan dezelfde routines houdt, wordt de samenwerking versterkt.

Bijvoorbeeld: je maakt samen afspraken over hoe absenten worden geregistreerd, welke gezamenlijke gedragsregels gelden, wanneer je samen lessen voorbereidt, en hoe je ouders informeert.

Stel duidelijke regels en routines op, gebaseerd op relaties en rechtvaardigheid

Kaders en routines vormen de **gemeenschappelijke basis** in een schoolteam. Ze bieden richting, voorspelbaarheid en rust.

In een veilige structuur kunnen professionals **met vertrouwen handelen, ervaring delen en van elkaar leren.**

Veiligheid ontstaat niet door regels, maar door duidelijkheid.

2) Kwaliteit van onderwijs en leren versterken

- **Onderwijs:** stimuleer vakinhoudelijke expertise en evidence-informed didactiek.
- **Curriculum:** waarborg een breed, coherent en kennisrijk curriculum.
- **Monitoring:** gebruik betrouwbare vormen van toetsing.
- **Inclusiever onderwijs:** creëer gelijke kansen voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften.

Krijg grip op het
curriculum —
zodat niet weten geen
zweten meer hoeft te zijn.

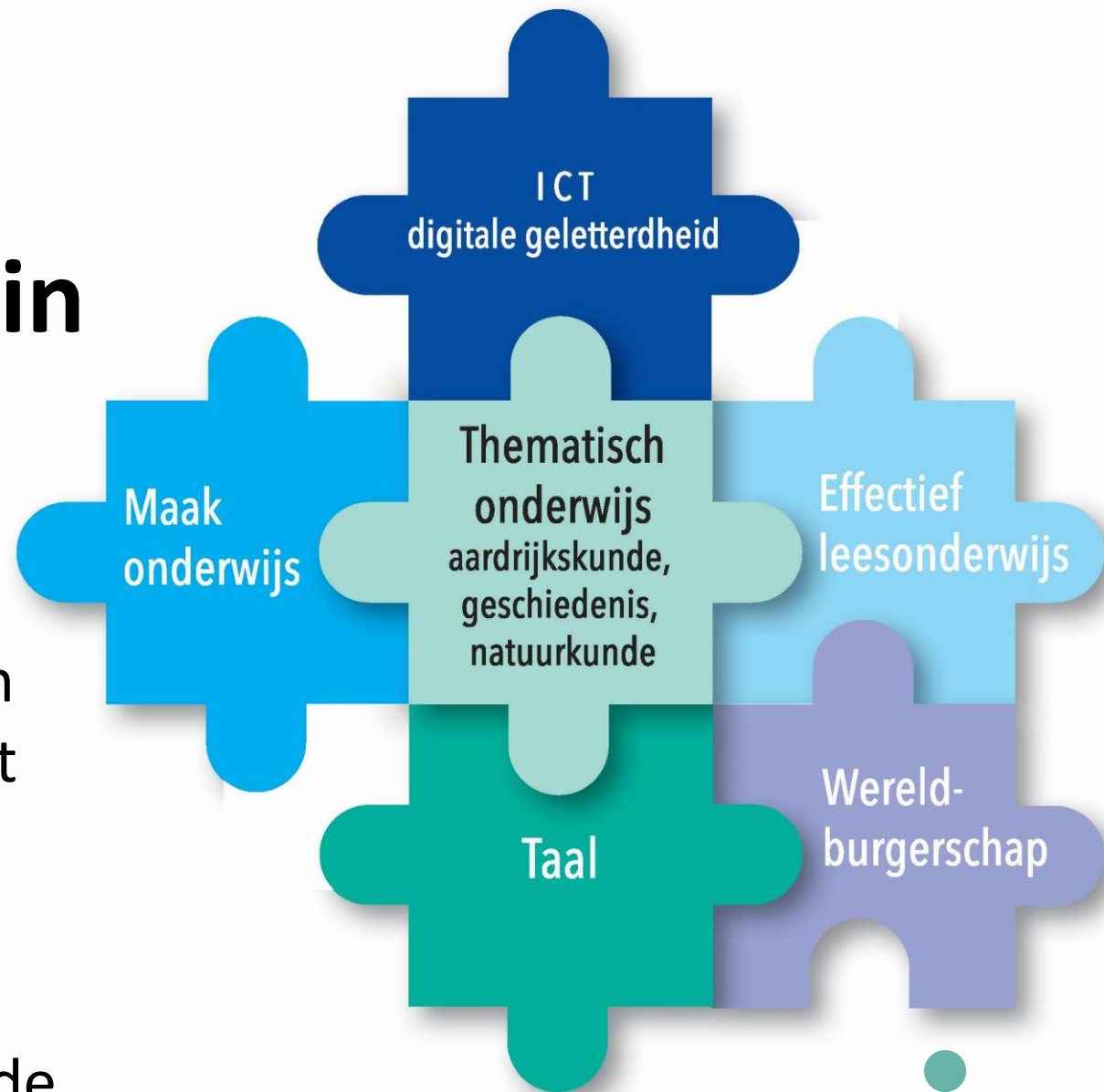

**Het curriculum is
zo ontworpen en
wordt zo
uitgevoerd dat het
toegankelijk is
voor alle
leerlingen**

Betekenisvol onderwijs in samenhang

Op die manier ontwikkelen leerlingen
deelvaardigheden in samenhang met
elkaar.

Dat is belangrijk, want **goede
taalvaardigheid is essentieel** om
volwaardig te kunnen deelnemen aan de
maatschappij.

En wat als we nu weer eens *gewoon* gingen *lesgeven*?

- **Ken je leerling:** weet wie je voor je hebt – cognitief, sociaal en emotioneel.
- **Sterk lesaanbod:** onderwijs is samenhangend, goed opgebouwd en sluit aan bij doorlopende leerlijnen.
- **Duidelijke uitleg:** expliciete, gestructureerde instructie met ruimte voor oefening en feedback.
- **Rijke en betekenisvolle lessen:** koppel leerstof aan echte contexten en actieve verwerking.
- **Positieve sfeer:** creëer veiligheid, betrokkenheid en motivatie in de klas.
- **Hoge verwachtingen:** geloof in groei; alle leerlingen kunnen leren en zich ontwikkelen.

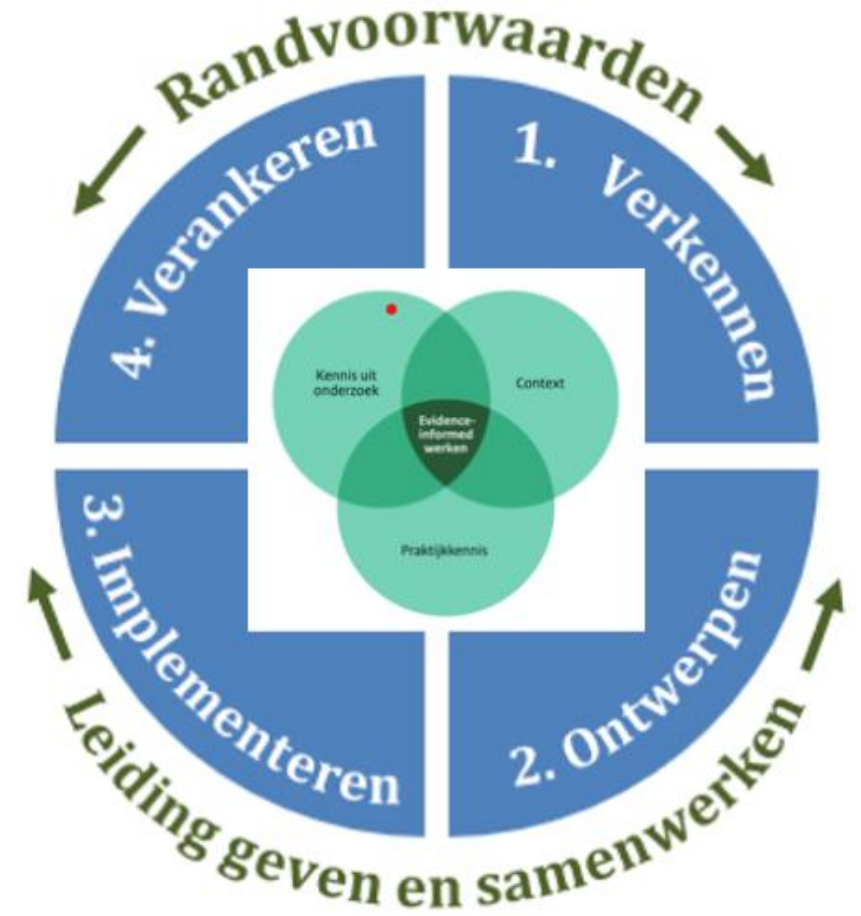

3) Sterke schoolleiding en duurzame schoolontwikkeling

- **Organisatiemanagement:** waarborg veiligheid, goed financieel beheer en evenwichtige werkdruk.
- **Schoolverbetering:** analyseer gegevens, stel prioriteiten en implementeer effectieve verbeterstrategieën.
- **Samenwerking:** werk constructief samen met ouders, collega-scholen en ketenpartners.
- **Verantwoording:** Toon transparantie in naleving van wettelijke verplichtingen.

Succesvolle implementatie

Werk op een
gestructureerde, cyclische
wijze aan
kwaliteitsverbetering.

Borgen als belangrijke routine

- Structuur Alles wat is vastgelegd in documenten: schoolplan, implementatieplan, organisatiestructuur, processen. Gestandaardiseerd waar nodig, met ruimte voor de professional.
- Leercultuur Vastleggen is nodig, maar borging gebeurt in de praktijk. Samen leren en verbeteren: professionalisering, coaching, gezamenlijke lesvoorbereiding, PLG's, lesson study, ...

Peter Drucker zei: "Culture eats strategy for breakfast."

Een sterke cultuur draagt strategie, maar een zwakke of giftige cultuur **ondermijnt zelfs de beste plannen.**

De leraar centraal

Niet één held in het klaslokaal,
maar **samenwerken vanuit
collectief vakmanschap.**

Een verschuiving in het denken van *het individu* (ik als leraar en mijn klas) naar het collectief (*het team en al onze leerlingen*).

Sturen op onderwijskwaliteit en collectief vakmanschap

Verschuif de focus van denken in activiteiten, zoals “Wie bestelt het crêpepapier voor de kerstknutsels?”, naar bredere onderwijskundige vragen, zoals: “Wat is de impact van onze aanpak op het gebied van woordenschat?” en “Hoe kunnen we samenwerken om het rekenonderwijs verder te verbeteren?”

Werkdruk

Sterk onderwijskundig leiderschap:

Er is nogal wat onderzoek
beschikbaar dat de prominente rol
van de schoolleider bij het leren
van de leerlingen onderstreept.

Bevorder een kwaliteitscultuur gericht op samenwerken, leren en verbeteren, zodat de doelen en ambities gerealiseerd kunnen worden.

Culture eats strategy for breakfast

PETER DRUCKER

Beperk je in je keuzes, maak zorgvuldige afwegingen en houd rekening met de context. Kun je uitleggen op welke wijze de gemaakte keuzes bijdragen aan het op hoog niveau leren van leerlingen?

Ons grootste probleem is tijd...
Je hebt maar 25 uur per week met je leerlingen

Veel scholen willen te veel doen in te weinig tijd

Stel jezelf daarbij vragen als:

- Sluiten deze ambities aan bij de dagelijkse praktijk?
- Hoe dragen ze bij aan de focus op het onderwerp?
- Welke impact hebben ze op het leren van leerlingen?
- Welke doelen willen we bereiken en hoe gaan we meten of ze behaald zijn?

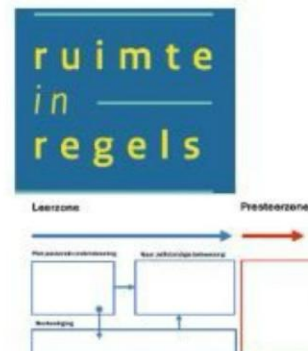
Niet alleen toevoegen — ook durven stoppen

De-implementeren betekent **bewust stoppen met activiteiten, werkwijzen of interventies die niet (meer) effectief, efficiënt of relevant zijn**. Het gaat dus niet om minder doen, maar om **beter kiezen** wat we wél doen.

We administreren alleen wat functioneel is; het moet effect hebben op de leerlingen en leerkrachten helpen in hun werk.

Gemiddelde tijd voor administratie halveren (van 6-8 uur per week naar 3-4 uur per week)

Stoppen	Terugdringen frequentie
• 'Voor het geval dat' administratie die in 90% van de gevallen niet nodig is. Bijv. handelingsplannen, vastleggen alle gesprekken met ouders • Groepsplannen • Niet administreren in leerzone, alleen in presteerzone • Dubbele administratie	• (Digitale) communicatie met ouders • (Dagelijkse) planning • Afnemen (niet) methodegebonden toetsen + analyses
Versimpelen	Vervangen
• Rapporten • Verschillen tussen leraren: leren van en met elkaar op school	

Hoeveel tijd besteed je aan wat? Inzicht

Baten en lasten: Nut wordt gezien, maar alles bij elkaar kost het teveel tijd. Welke keuzes kun je maken?

Afbeelding van Martin Ooijevaar op LinkedIn

Regelmatige, betekenisvolle monitoring stimuleert leerlingen om te blijven oefenen.

Vragen stellen tijdens en na het lezen • Stel eenvoudige, gerichte vragen zoals: ◦ <i>“Wie is de hoofdpersoon?”</i> ◦ <i>“Wat gebeurde er eerst, en wat daarna?”</i>	Antwoorden laten zien • Gebruik mini-whiteboards of vingers opsteken (1 = ik snap het niet, 5 = ik snap het helemaal). • Zo zie je in één oogopslag hoe de klas ervoor staat.
Zelf een tekst schrijven • Leerlingen schrijven een verhaal gebaseerd op wat ze gelezen hebben. • Bijvoorbeeld: <i>“Schrijf een dagboekfragment alsof jij de hoofdpersoon bent.”</i>	Samenvatten en herformuleren • Kinderen tekenen of knippen-plakken de volgorde van het verhaal. • Leerlingen moeten de inhoud in eigen woorden navertellen • Laat hen vertellen: <i>“Eerst..., daarna..., toen...”</i>
Denk–deel–uitwisselen • Eerst zelf nadenken, daarna met een maatje praten en tenslotte delen met de groep. • Laat kinderen in eigen woorden uitleggen wat er is gebeurd in het verhaal.	Exit-tickets • Aan het einde van de les een korte opdracht op een post-it of kaartje, bv.: ◦ <i>“Tekenen wat er gebeurde in het verhaal.”</i> ◦ <i>“Schrijf één zin over het belangrijkste stukje van het verhaal.”</i>
Aantekeningen maken of post-its plakken • Leerlingen maken aantekeningen in de kantlijn of plakken gekleurde stickertjes bij stukjes die ze belangrijk vinden of niet	Samen lezen en elkaar helpen • Tweetallen lezen samen een tekst en gaan hierover in gesprek • Leerlingen geven elkaar feedback op samenvattingen of tekstvragen

Leesmuur

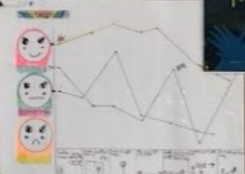
Het ijsbergprincipe

Verhaalstructuur

Veel emoties

Complex taalgebruik

Beeldspraak
Het is een beeld dat niet alleen de vorm, maar ook de inhoud van een tekst kan weergegeven worden.

Beeldspraak	Beeldspraak	Beeldspraak	Beeldspraak
1. Metaphor	2. Simile	3. Hyperbole	4. Irony
5. Onomatopoeia	6. Personification	7. Symbolism	8. Allegory
9. Metonymy	10. Oxymoron	11. Paradox	12. Ambiguity
13. Alliteration	14. Assonance	15. Onomatopoeia	16. Personification
17. Symbolism	18. Allegory	19. Metonymy	20. Oxymoron
21. Paradox	22. Ambiguity	23. Alliteration	24. Assonance
25. Onomatopoeia	26. Personification	27. Symbolism	28. Allegory
29. Metonymy	30. Oxymoron	31. Paradox	32. Ambiguity

Kenmerken sprookje

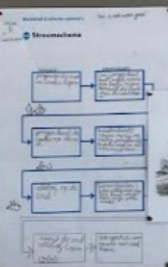
- Het sprookje is een verhaal dat vaak begint met 'Eens was er...'.
- Het sprookje is een verhaal dat vaak eindigt met 'En ze leefden nog lang en gelukkig'.
- Het sprookje is een verhaal dat vaak bevat elementen van magie, wonderen en overnatuurlijke wezens.
- Het sprookje is een verhaal dat vaak bedoeld is om kinderen te vermaken en te onderwijzen.

Kenmerken fabel

- De fabel is een verhaal dat vaak begint met 'Er was eens...'.
- De fabel is een verhaal dat vaak eindigt met een moraal of een les.
- De fabel is een verhaal dat vaak bevat elementen van dieren, planten en objecten die menselijke eigenschappen hebben.
- De fabel is een verhaal dat vaak bedoeld is om kinderen te vermaken en te onderwijzen.

Kenmerken mythe

- De mythe is een verhaal dat vaak begint met 'In het begin...'.
- De mythe is een verhaal dat vaak eindigt met een open einde.
- De mythe is een verhaal dat vaak bevat elementen van goden, helden en overnatuurlijke wezens.
- De mythe is een verhaal dat vaak bedoeld is om kinderen te vermaken en te onderwijzen.

De fabel is een verhaal dat vaak begint met 'Er was eens...'.

De fabel is een verhaal dat vaak eindigt met een moraal of een les.

De fabel is een verhaal dat vaak bevat elementen van dieren, planten en objecten die menselijke eigenschappen hebben.

De fabel is een verhaal dat vaak bedoeld is om kinderen te vermaken en te onderwijzen.

Eva Naaijens
Schoolleider
Alan Turingschool
Auteur

www.enigmaonderwijs.nl

Martin Bootsma
Leraar en teamleider
Alan Turingschool
Auteur

www.enigmaonderwijs.nl

Blogs:
<https://meesterlezer.wordpress.com>

TAAL & KENNIS

IN
(INTER)ACTIE

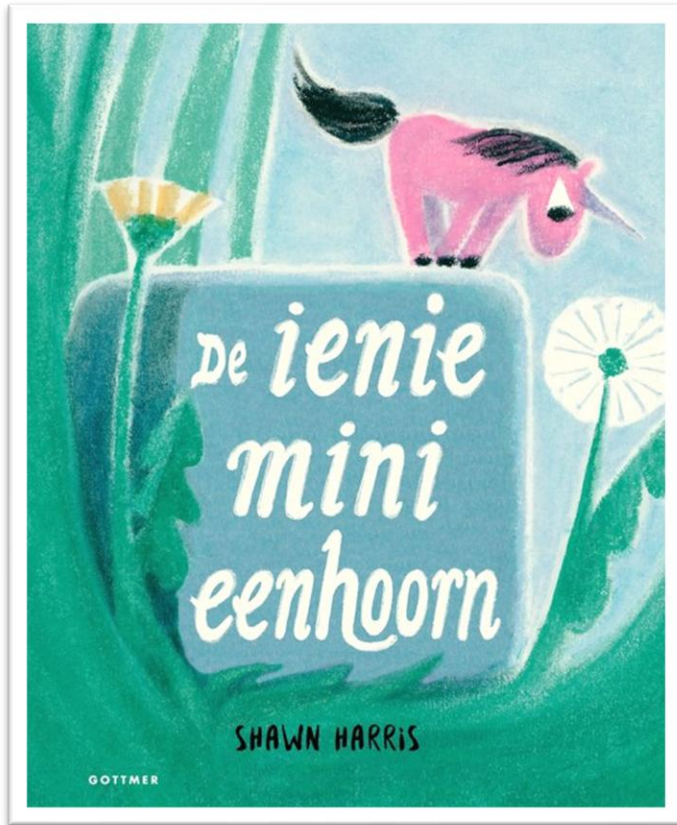
Jeugdboekenmaand
Bijt je vast in een boek

Waar denk je aan als
je aan dieren denkt?

TAKE
IN

- fabeldieren – origineel eenhoornboek
- paratekst
- expressie en mimiek
- sterke dialogen
- alles is relatief
- eigenwaarde
- humor

Lang, lang geleden

in een land hier ver vandaan,
waren paarden magische beesten
die alleen in sprookjesboeken
voorkwamen.

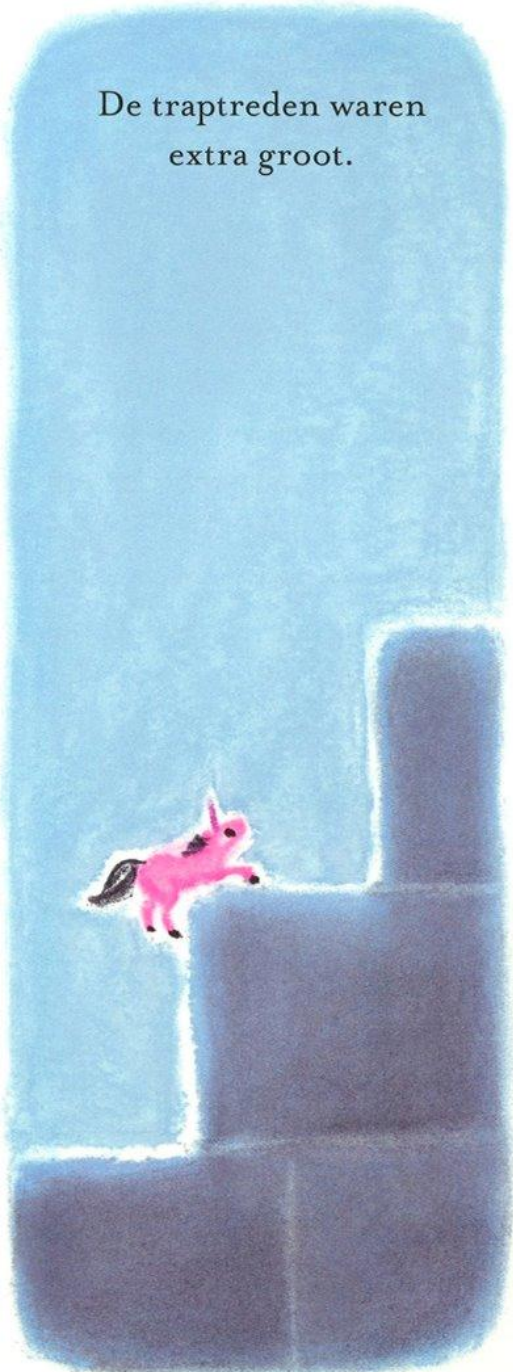
Eenhoorns zag je overal.

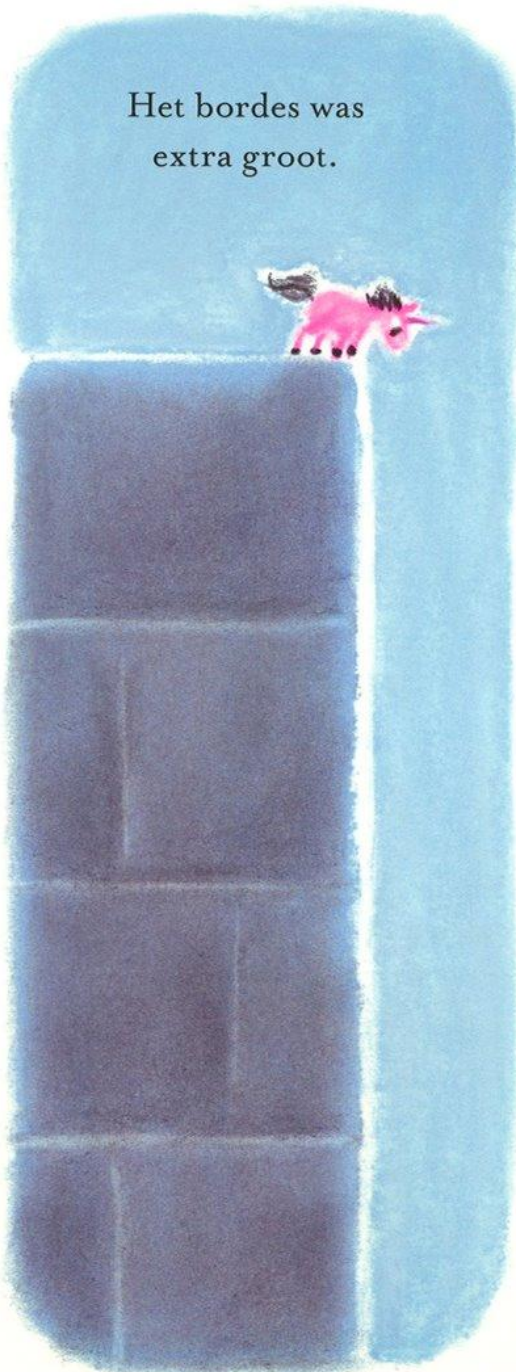
Maar niet
zulke kleintjes.

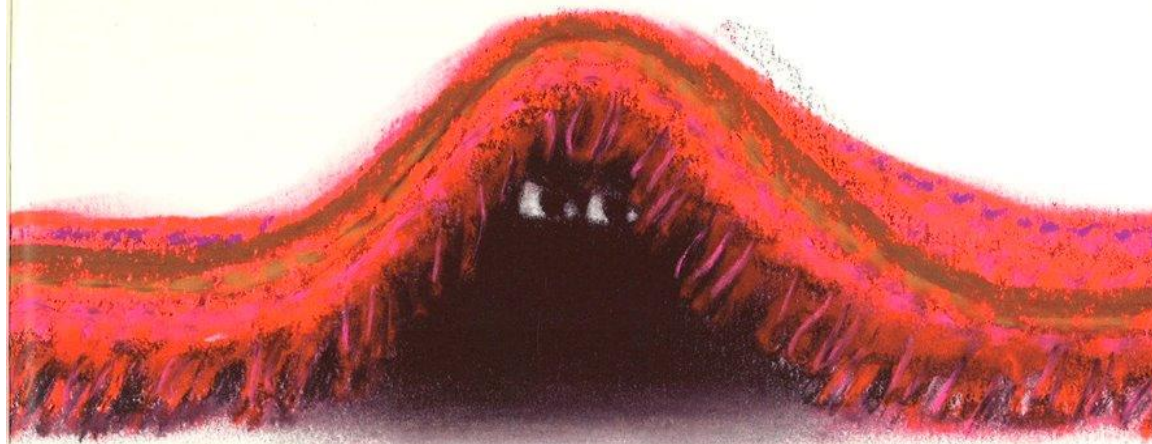
De traptreden waren
extra groot.

Het bordes was
extra groot.

De kleden waren extra groot.

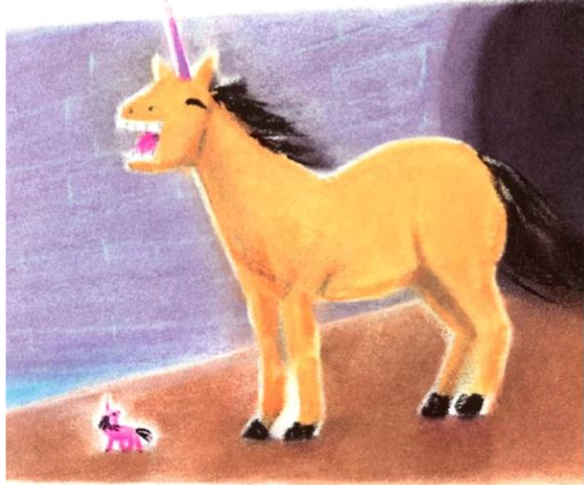
Het eten was extra groot.

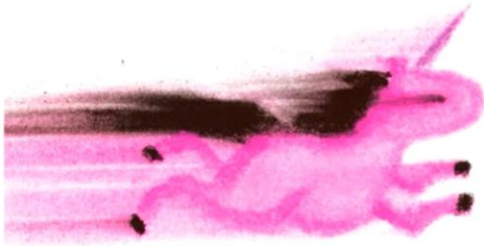
En het speelgoed ook.

Snoezeloes kwam weer naar boven en spuugde wat water uit. 'Jij bent zo ieniemini, jij zou nog verdwalen in het grasveldje.'

De ieniemini eenhoorn schraapte met zijn ieniemini hoef over de brug. 'Ik ben het helemaal zat om ieniemini te zijn!'

Toen hij het sprinten moe was,

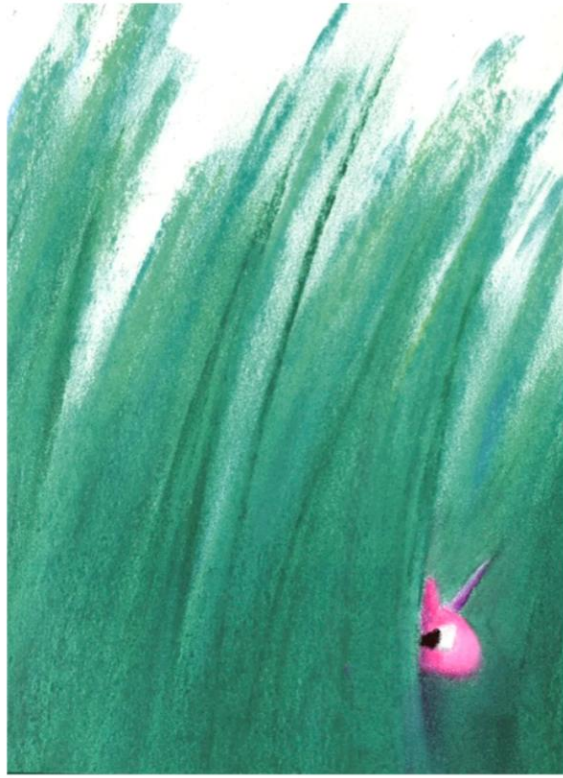
ging hij galopperen.

Toen draven.

En toen langzaam stappen.

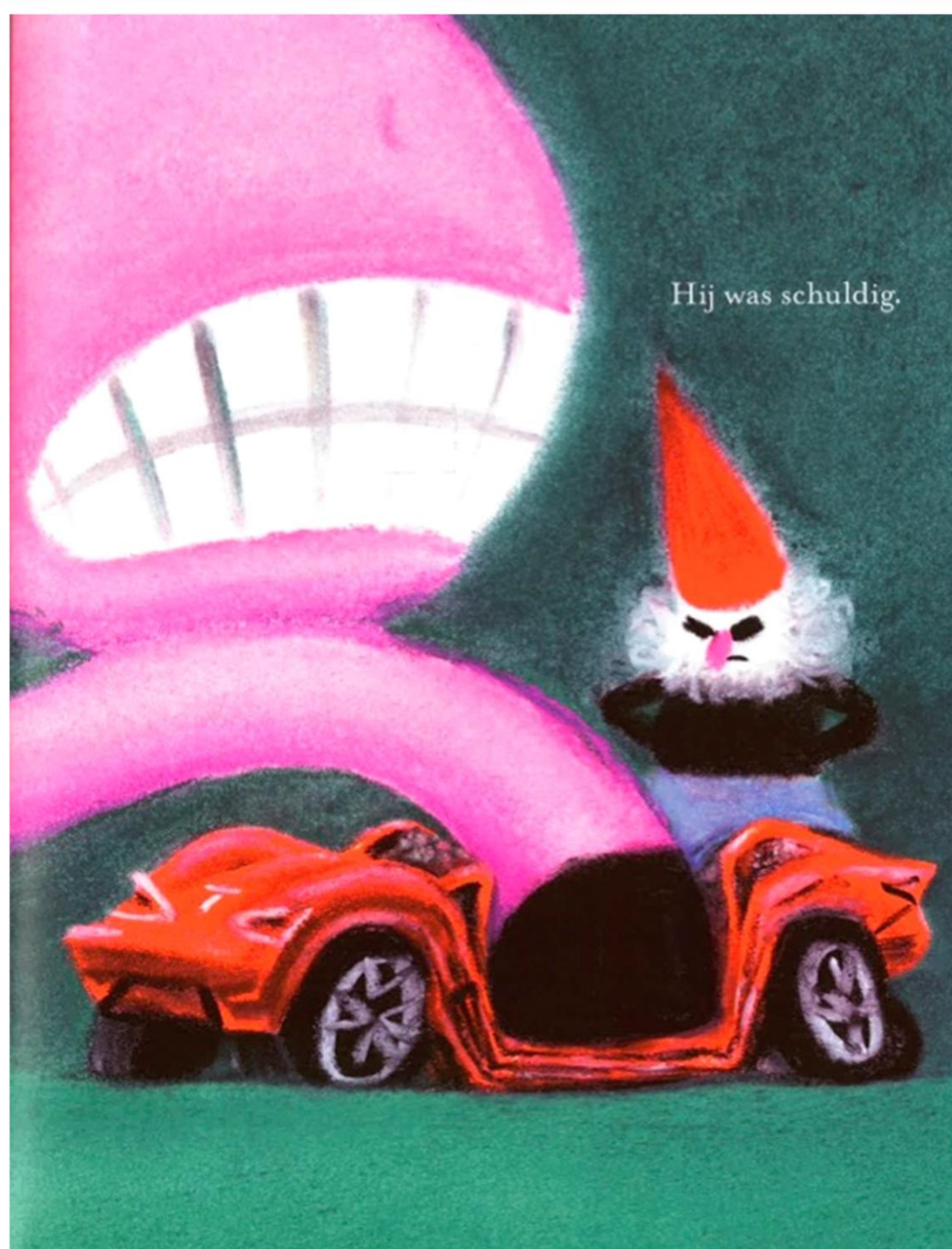
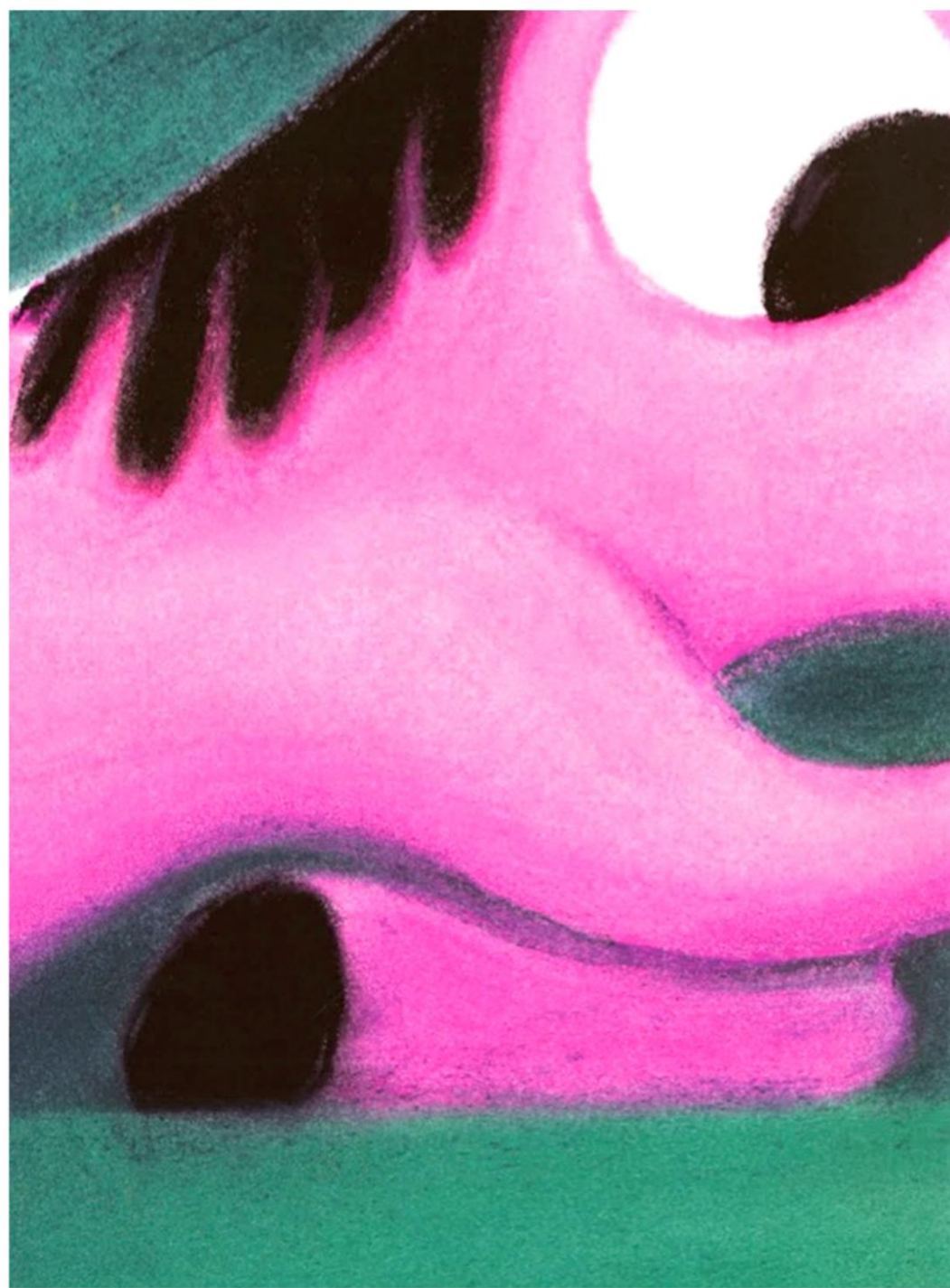

De kabouter wees. 'Zie je nou wat je gedaan hebt?'
'U vergist zich,' zei de ieniemini eenhoorn. 'Ik ben
véél te ieniemini om een auto te slopen.'

De kabouter keek hem fronsend aan.
'Je bent gigantisch.'
'Ik ben niet gigantisch,' zei de
ieniemini eenhoorn. 'U bent
gewoon ieniminimini.'

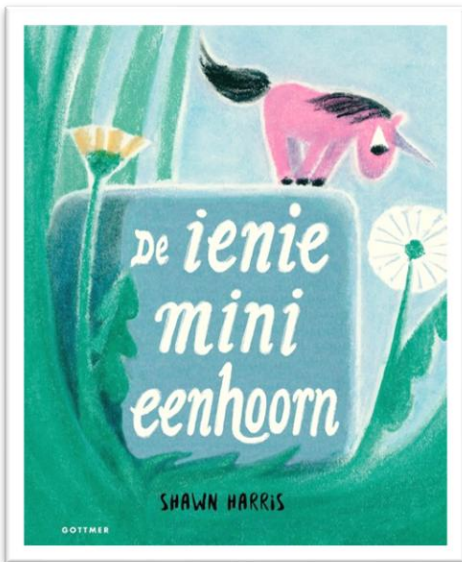
'Dacht het niet,' zei de kabouter.
'Ik heb precies de juiste maat.
En zet nu je hoef er maar in, dan
zullen we eens zien of je onschuldig
bent of niet.'

Kleuters – wiskunde – lengte

- De kleuters kennen de begrippen:
 - groot – klein
 - groter – kleiner
 - grootste – kleinste

- Serie 'Tijgerlezen'
- Hondenboek, hond als huisdier
- Vanuit standpunt hond
- Interessante mix tekst en beeld
- Leuk om voor te lezen of zelf te lezen

'Wat is dit?' vraagt Fox. 'We kunnen niet meer verder.'
'Hier stopt de tuin,' zegt Fien.
'Stom.' Fox steekt zijn snuit in de lucht. 'Maar ik vind er wel iets op.'
'Of ik,' zegt Fien. 'We moeten een gat zoeken.'
Ze snuffelen langs de schutting.

'Wat doet mijn baas?'

'Hij timmert,' zegt Fien.

'Wat wordt het? Weet jij het?'

Fien spert haar ogen wijd open.

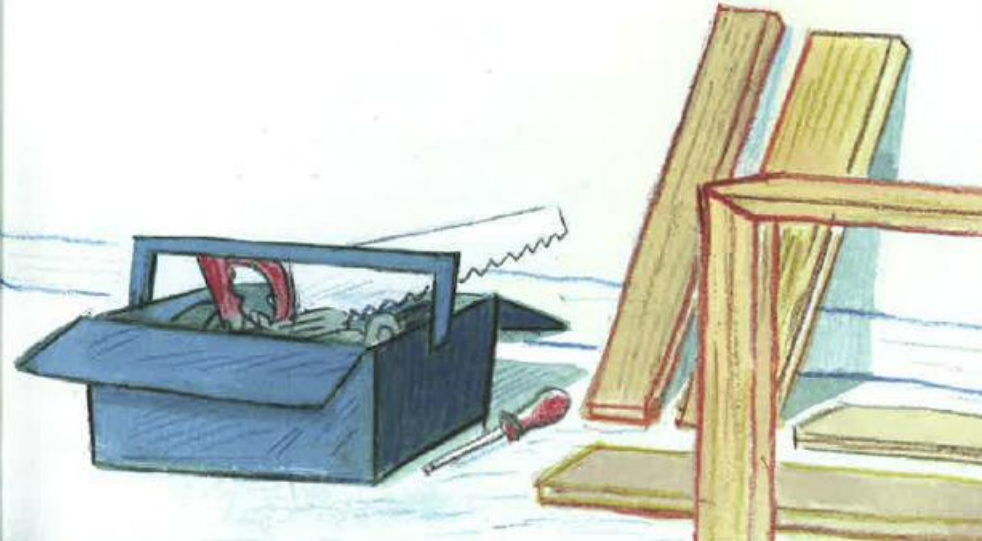
'Een bed?'

'Nee, Fien. Toch geen bed in de
keuken!'

'Je hebt gelijk,' zegt Fien. 'Wat denk
jij dat het is?'

Fox houdt zijn kop scheef. 'Een tafel?'
vraagt hij dan.

'Nee, Fox. We hebben al een tafel.
Mijn beurt.'

De vijver en de mand zijn weg.
Er staat een schutting in de tuin
en een hekje voor de trap.
Kan het nog erger?

‘Ik hou niet van nieuwe dingen,’
zegt Fox. ‘Ik wil niet dat er iets
verandert.’

‘Ik wel, Fox! Ik ben gek op nieuwe
dingen.’

‘Maar we kunnen hier niet weg.
Nooit meer.’

‘Stop!’ blaft Fox. Fien loopt tegen hem op. ‘Dat is geen snoep. Het is een pop.’
‘Je hebt gelijk,’ zegt Fien. ‘Alles staat op zijn kop.’

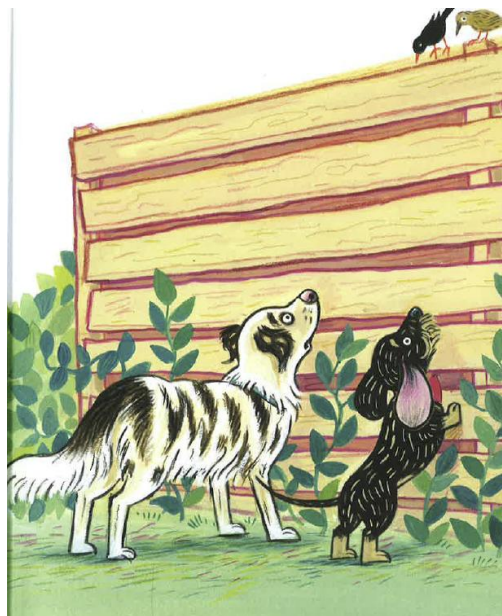
Twee maanden later...

Eerste graad – Nederlands – spreken, lezen, luisteren, literatuur

- De leerlingen kunnen informatie uit een tekst combineren om tot een logische conclusie te komen. (lezen/luisteren)
- De leerlingen kunnen voorafgaand aan het vertellen en presenteren inhoud verzamelen en structureren onder begeleiding. (spreken, presenteren, vertellen)
- De leerlingen kennen plot: belangrijkste gebeurtenissen. (literatuur)
- De leerlingen kunnen complexere verhaallijnen navertellen. (literatuur)

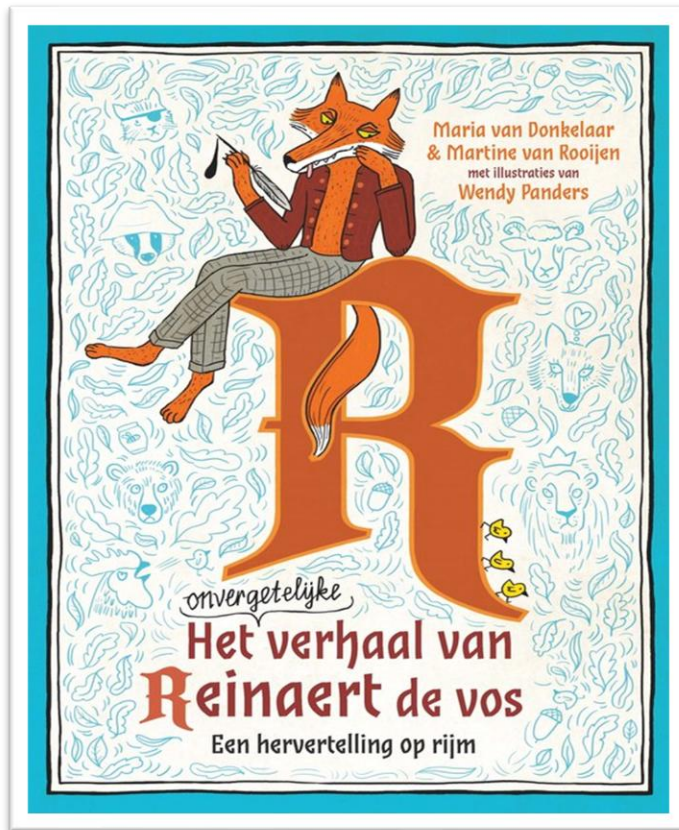
Eerste graad – Muzische vorming – beeld

De leerlingen kunnen standpunt en horizon gebruiken.

- *Vanuit welk perspectief kijken we? (we kijken mee met de honden)*
- *Wat voor effect heeft dat? (we zien niet alles meteen, we krijgen geen overzicht van wat er gaat gebeuren)*
- *Maak een tekening van wat je zou zien vanuit de blik van de mensen / wat je kan zien achter de omheining/achter het traphekje/...*

Tweede graad

Wat herinner jij je van het verhaal van Reinaert de Vos:

- Over welke dieren gaat het?
- Wat doen ze?
- Welke les zit er volgens jou in dat verhaal?

De klacht van Cantecleer

Cantecleer – dat was de vader –
riep: 'O Koning, zie ons aan!
Diepe treurnis en misère
heeft die vos ons aangedaan.

't Is een maand of drie geleden
dat ik juichte van geluk.
Ik werd vader: vijftien kuikens,
schatteboutjes, stuk voor stuk.

Geen moment liet ik ze buiten.
Onze hof is hoog ommuurd.
"Kijk eens," riep ik, "hoe die rotvos
door een kier naar jullie gluurt."

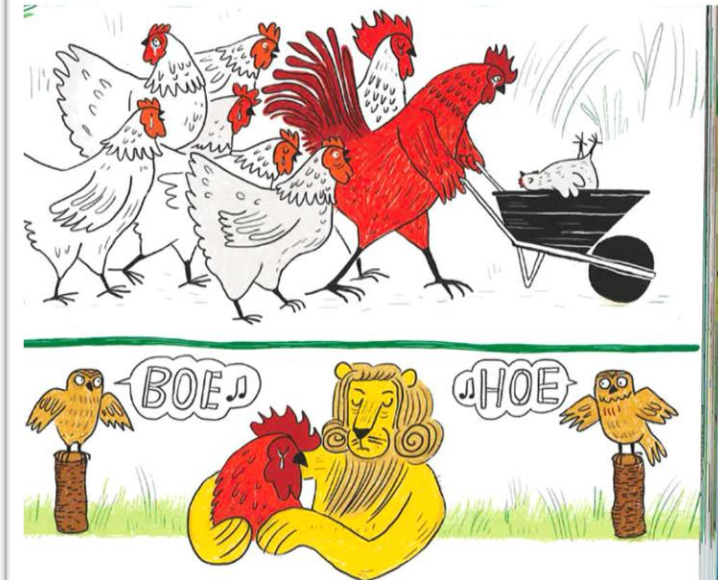
Totdat Reinaert naar me toe kwam
met een uitgestreken smoel:
"Ik eet voortaan vegetarisch.
Vind je dat niet supercool?"

Mijn dieet bestaat uit planten.
Vlees is helemaal taboe.
Neem je lieve kuikentjes maar
lekker mee naar buiten toe."

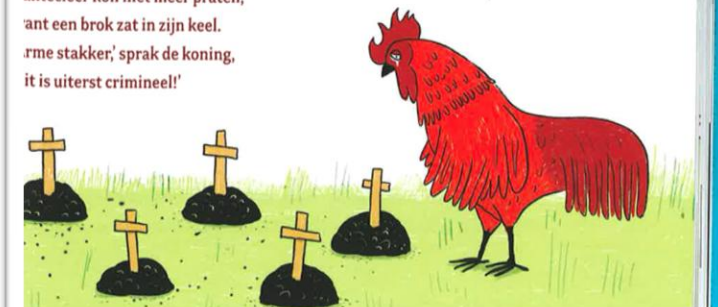
Ik was blij en dus besloot ik
om meteen op pad te gaan.
Vijftien koters op een rijtje
en ikzelf erachteraan.

Maar wie denk je dat er klaarstond,
likkebaardend bij het hek?
Reinaert! En hij greep meteen
het voorste haantje in zijn bek.

ien heb ik er zo verloren.
/at een rampspoed! Zeg nou zelf!
n die u hier op de baar ziet,
at is Coppe, nummer elf.'

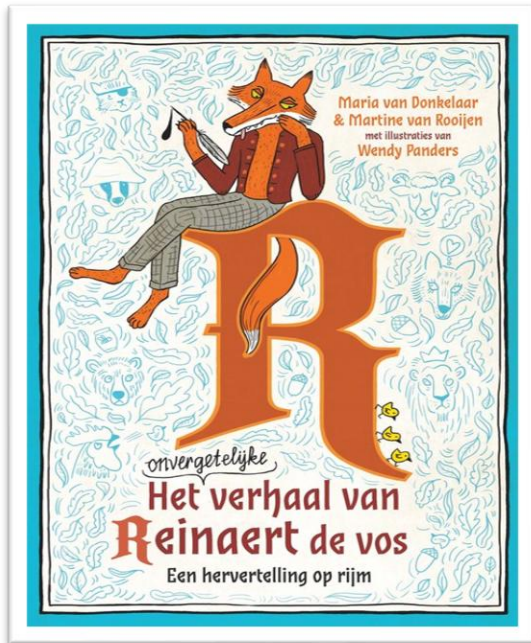
antecleer kon niet meer praten,
'ant een brok zat in zijn keel.
'me stakker,' sprak de koning,
it is uiterst crimineel!'

'Er moet snel een rechtszaak komen,'
meende de ministerraad,
'zodat Vos gestraft kan worden
voor zijn gruwelijke daad.'

Vierde leerjaar – Nederlands – lezen – tekstsoorten en tekstconventies

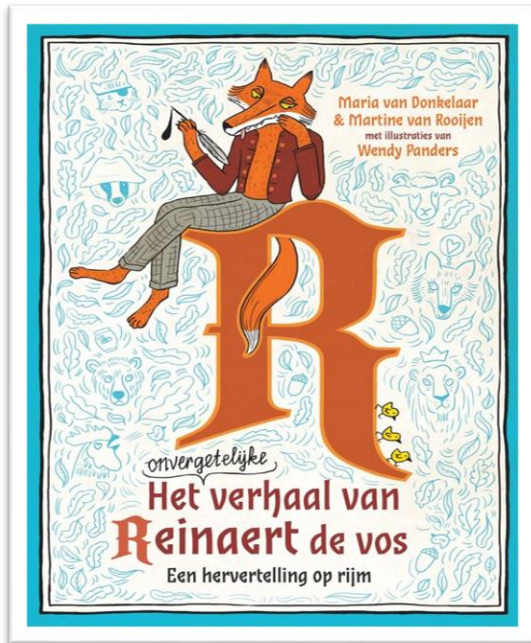
- De leerlingen kunnen tonen dat ze doelen van teksten herkennen aan de hand van tekstkenmerken.

Vierde leerjaar – Nederlands – woordenschat

- De leerlingen kunnen nieuwe woordbetekenissen en –relaties achterhalen uit gesproken en geschreven contexten door gebruik te maken van woordleerstrategieën:

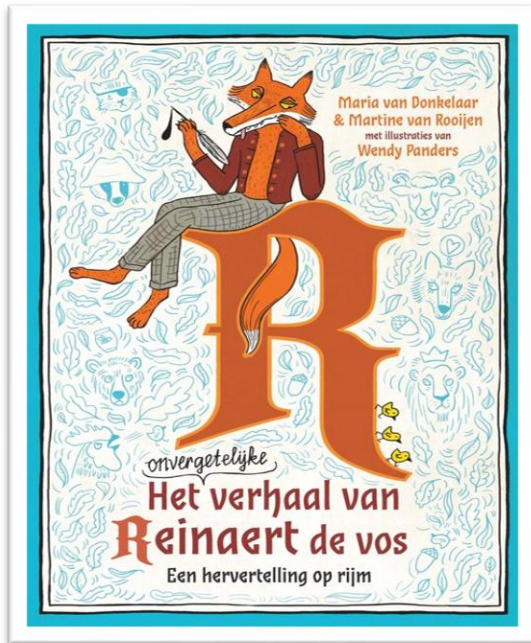
- om verduidelijking vragen
- belang van het woord in de tekst nagaan
- vergelijken met een bekend woord
- de context inzetten
- de woordopbouw analyseren

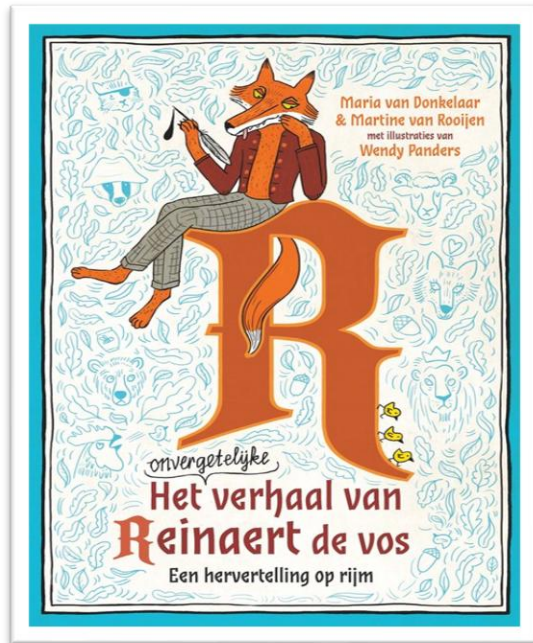
Vierde leerjaar – Nederlands – woordenschat

Woordenschat

- **Need to know:** bedriegen, de dupe zijn, de klacht, de rechtszaak, beschuldigen, sluw, de list,...
- **Nice to know:** jatten, vegetarisch, likkebaarden, de schurk, schijnheilig, op je hoede zijn,...

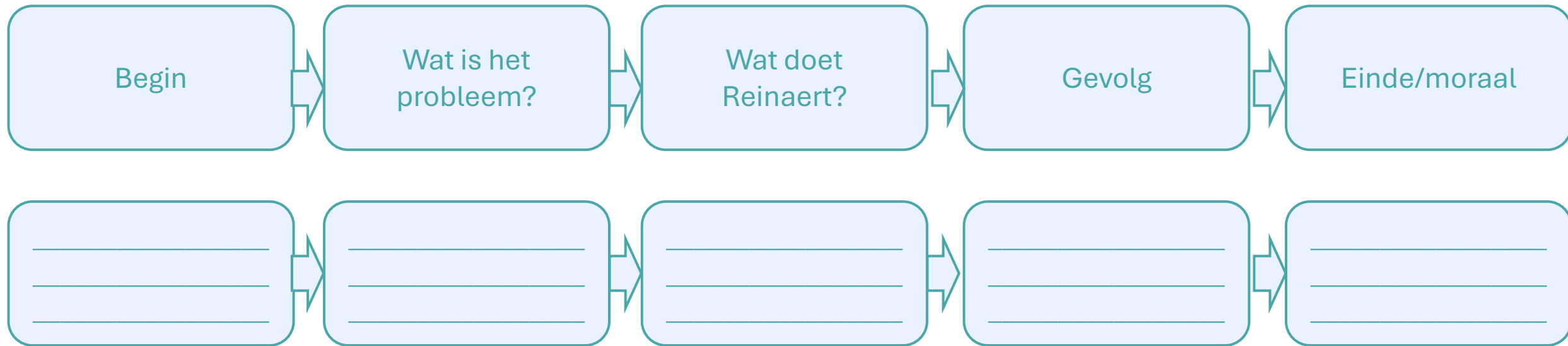

Vierde leerjaar – Nederlands – literatuur – interactie met literatuur

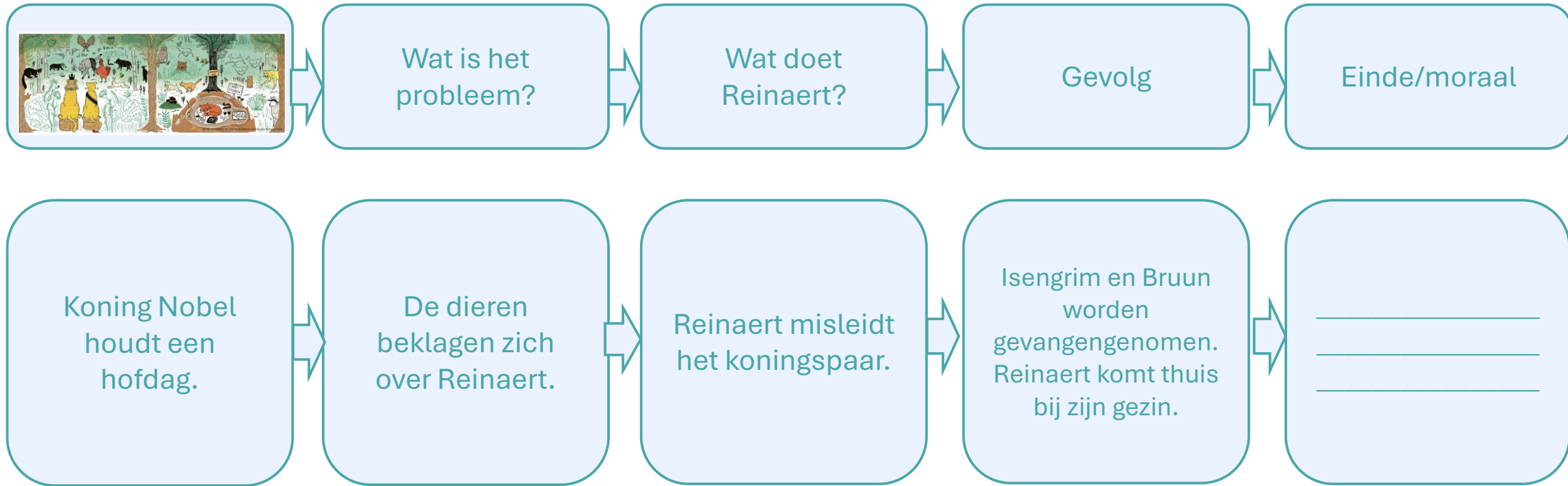

- De leerlingen kennen het personage, het hoofdpersonage en het thema.
- De leerlingen kennen de plot en de belangrijkste gebeurtenissen.
- De leerlingen kennen de context: tijd en plaats.
- De leerlingen kunnen complexere verhaallijnen navertellen.

Vierde leerjaar – Nederlands – literatuur – interactie met literatuur

Vierde leerjaar – Nederlands – literatuur – interactie met literatuur

- Informatief, praktisch handboek
- “de kunst van het kijken”
- Inclusieve insteek (stedelijke context)

Zesde leerjaar – Wetenschap en techniek – Organismen

- De leerlingen kennen de volgende begrippen met betrekking tot de classificatie van organismen: het classificeren, de taxonomie, de reptielen, de geleedpotigen, de zaadplanten, de sporenplanten, de bacteriën.
- De leerlingen kennen de classificatie van organismen.
- De leerlingen kunnen organismen classificeren op basis van kenmerken: bouw, voedingswijze en voortplantingswijze.
- De leerlingen kennen de opbouw van een voedselweb.

ZAKEN RANGSCHIKKEN (taxonomie)

Stel je een reusachtige stamboom voor waar al het leven op aarde onderdeel van is. Die stamboom heeft er miljarden jaren over gedaan om te groeien en telkens zijn er weer wonderlijke en bijzondere takken bij gekomen met als resultaat: de prachtige soorten die ons vandaag de dag omringen – en het gaat nog altijd door.

Geen gekkigheid uithalen, want mijn neef is een carnivoor.

Een soort is een groep levende wezens die zo op elkaar lijken dat ze zich met elkaar kunnen voortplanten.

Taxonomie is de wetenschap die uitzoekt tot welke tak van de stamboom een soort behoort, zodat we kunnen begrijpen hoe de onderlinge familiebanden in elkaar zitten. Zo weten we bijvoorbeeld dat een octopus dichterbij een slak staat dan bij ons.

Elke soort is ingedeeld in een van de volgende zeven categorieën: rijk, stam, klasse, orde, familie, geslacht, soort. Taxonomen gebruiken een ingewikkelder systeem dat je misschien ooit nog eens wilt bestuderen, maar voor nu is dit genoeg.

Elk rijk kan worden verdeeld in stammen en iedere stam kan weer worden opgedeeld in klassen en die weer in ordes, enzovoort.

Er is een ezelsbruggetje voor deze opsomming, maar je kunt er zelf natuurlijk ook een bedenken.

Maak gewoon een zinnetje met alle eerste letters van de woorden uit het bovenstaande rijtje, bijvoorbeeld:

Ritmisch Spelende Kangoeroe Op Feestje Gaat Swingen

Of een nog krankzinniger ezelsbruggetje:

Recht op Staande Kabouter Onderzoekt Fraaie Groene Stekjes

Ik ga pas weer zitten als ik alle stekjes heb onderzocht.

JOUW EVOLUTIONAIRE STAMBOOM

Je bent geen plant, schimmel of bacterie en daarom behoor je samen met alle andere dieren op aarde tot hetzelfde RIJK. Het heet Animalia (dieren).

Ik ben GEEN groente.

Voor vandaag is een zeekomkommer de ambassadeur van het rijk.

Jouw STAM is Chordata en die deel je met slijmprikken, salamanders en ganzen.

Je bent een zoogdier, dus je behoort tot de KLASSE der Mammalia.

Zie je al wat overeenkomsten?

Tot jouw ORDE behoren alle primaten, zoals apen en lemuren.

De leden van jouw FAMILIE zijn allemaal Hominidae (mensachtigen), gorilla's, chimpansees, bonobo's en orang-oetans.

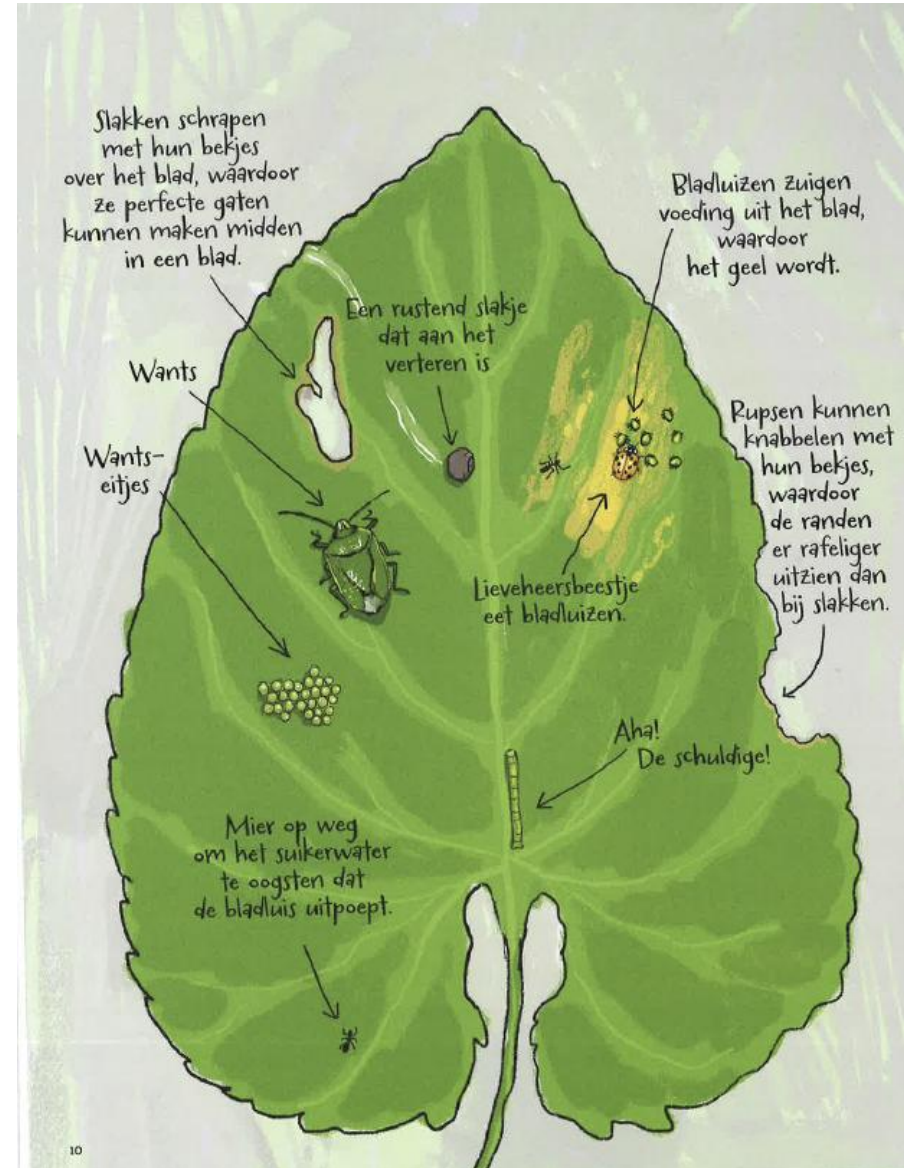
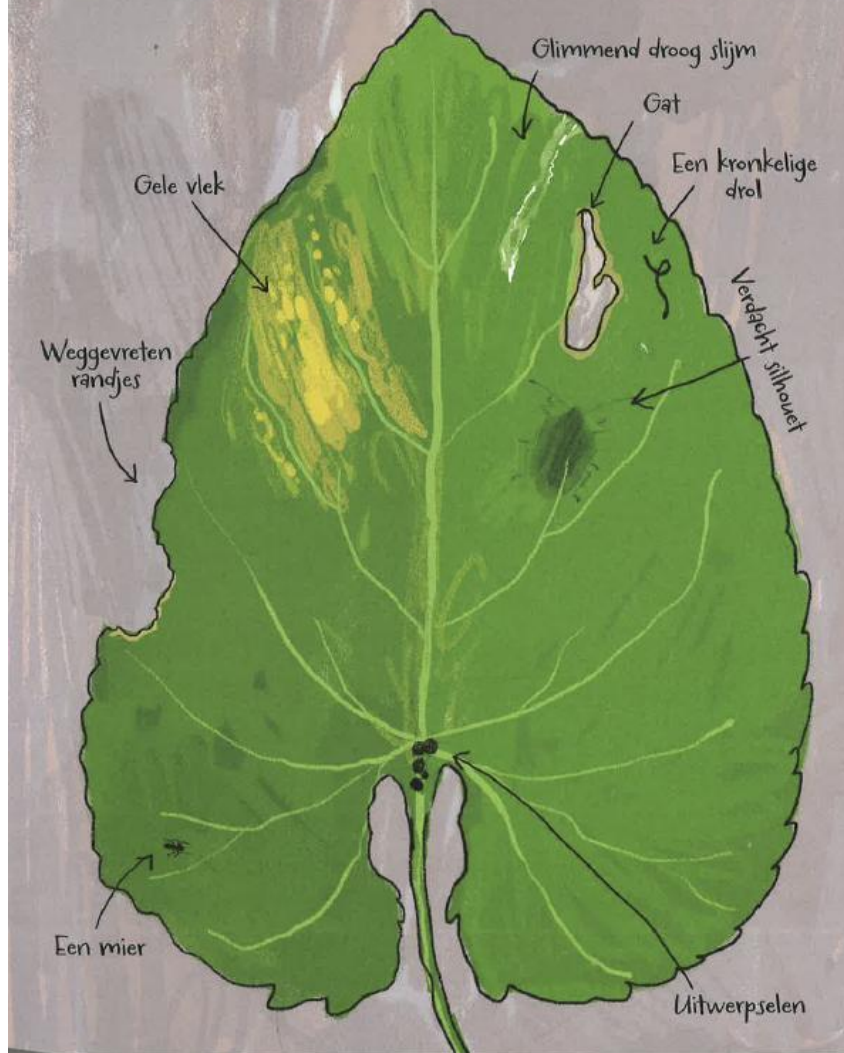
Je GESLACHT is Homo en je SOORT is sapiens of mens.

Ik voel ineens een heel sterke band.

REDENEN WAAROM JE DIT BLAD MOET OMDRAAIEN

Zesde leerjaar – Wetenschap en techniek – Ontwerpend leren

- De leerlingen kennen de ontwerpcyclus als een gestructureerde aanpak met de volgende fasen: verkennen, ideeën verzinnen en selecteren, ontwerp plannen, ontwerp realiseren, testen en optimaliseren, presenteren.
- De leerlingen kunnen ontwerpen met behulp van de ontwerpcyclus.

HOE JE ONZICHTBAAR WORDT

Manieren om je te camoufleren

EEN WORDEN MET DE OMGEVING

ERUITZIEN ALS IETS ONGEVAARLIJKS

WEES AANTREKKELIJK

Een aardappelkostuum dat je als gegoten zit

(Weet wat je prooi het liefst eet.)

BEDEK JE MET VAN ALLES

MAAK JEZELF PLAT ZODAT JE GEEN SCHADUW VORMT

ZOALS JE BENT

ONWERKENBAAR

WEES DOORZICHTIG

HOE JE EEN WORM REDT (DIE KANS MAAKT OM GEPLET TE WORDEN)

Pak een worm NIET
tussen je vingers op. Op die
manier kun je hem fijnknippen.

In plaats daarvan kun je
een worm beter opscheppen,
met een blaadje bijvoorbeeld.

Breng hem op je handpalm naar
een veilige plek met losse aarde
in de schaduw.

HOE JE EEN BEESTJE BESLUIPT

Sommige dieren, zoals rupsen en kevers,
maakt het niet uit als je hen van dicht-
bij bekijkt, maar andere schrikken zich rot,
zoals kikkers en sprinkhanen bijvoorbeeld.

Is het echt zo?
Word ik door
iemand bewonderd?
Moi??

DIT IS ECHT
SPOOKY.

Als de zon schijnt, moet je op je
schaduw letten. Het dier dat je
besluit, ziet het verschil in licht als
jouw schaduw over hem heen valt.
Het zal maken dat het wegkomt.

Adem gelijkmatig in en uit.
Als je over een dier heen blaast,
jaag je het weg.

(Maar, mocht er een insectje over je
heen kruipen en je wilt dat niet, dan
kun je het juist veilig laten vertrekken
door het weg te blazen.)

Denk als een slak,
denk als een slak...

Mmm...
plantenrestjes,
lekker...

Kruip als een slak zo langzaam en
voorzichtig als je kunt naar je doel.
Lukt dit, dan ben je binnen de
kortste keren een volleerd kriiper.

TAAAL & KENNIS

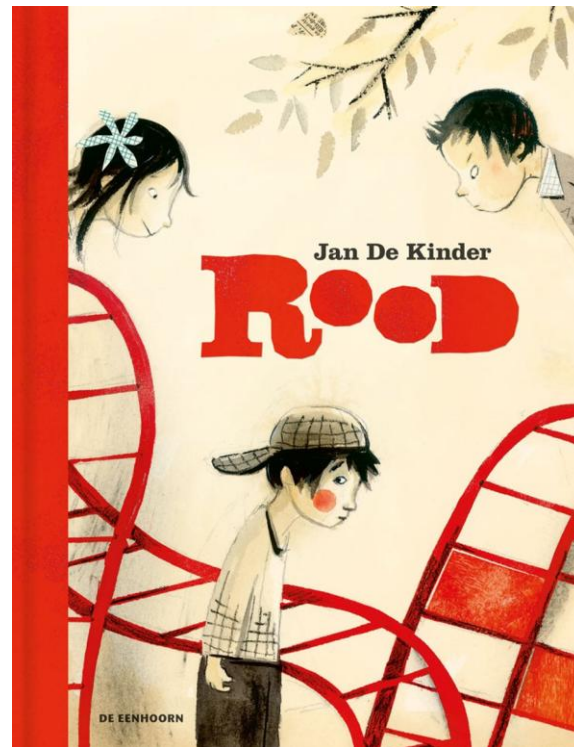
Boekendate

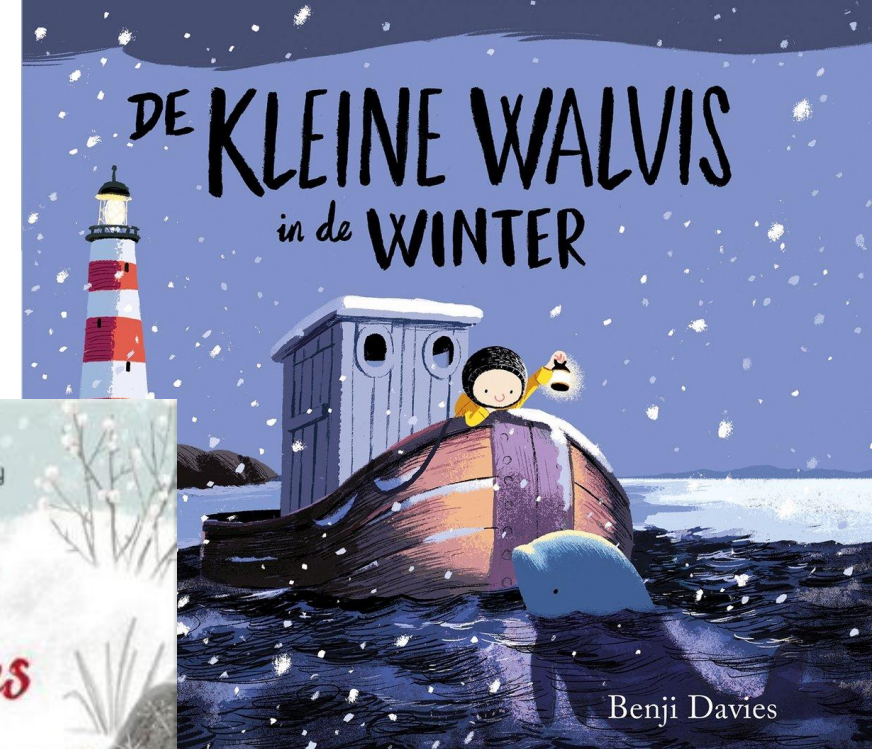
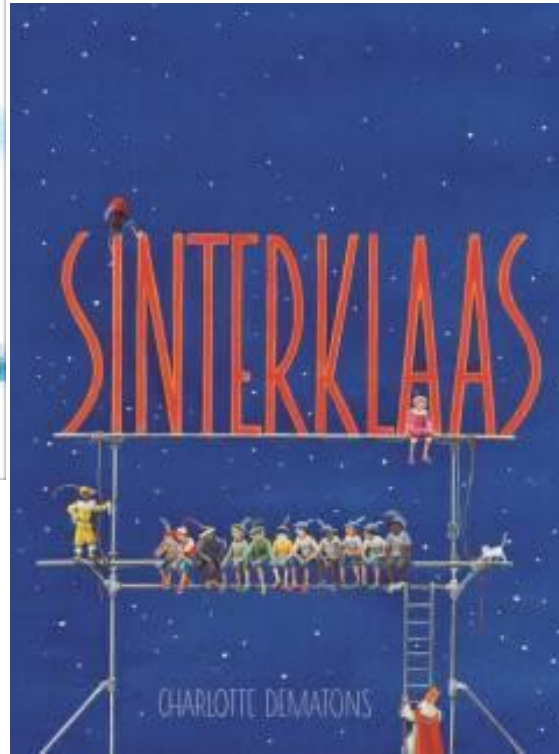
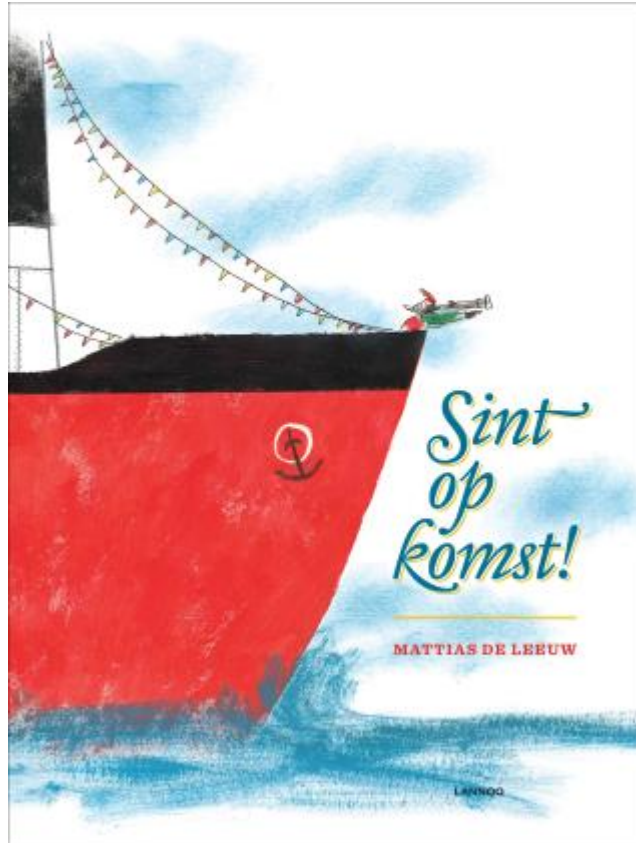
Stel in enkele zinnen de troeven van een boek voor dat je voorlas.

Hoe leidt dit boek tot taal – en kennisontwikkeling van je leerlingen?

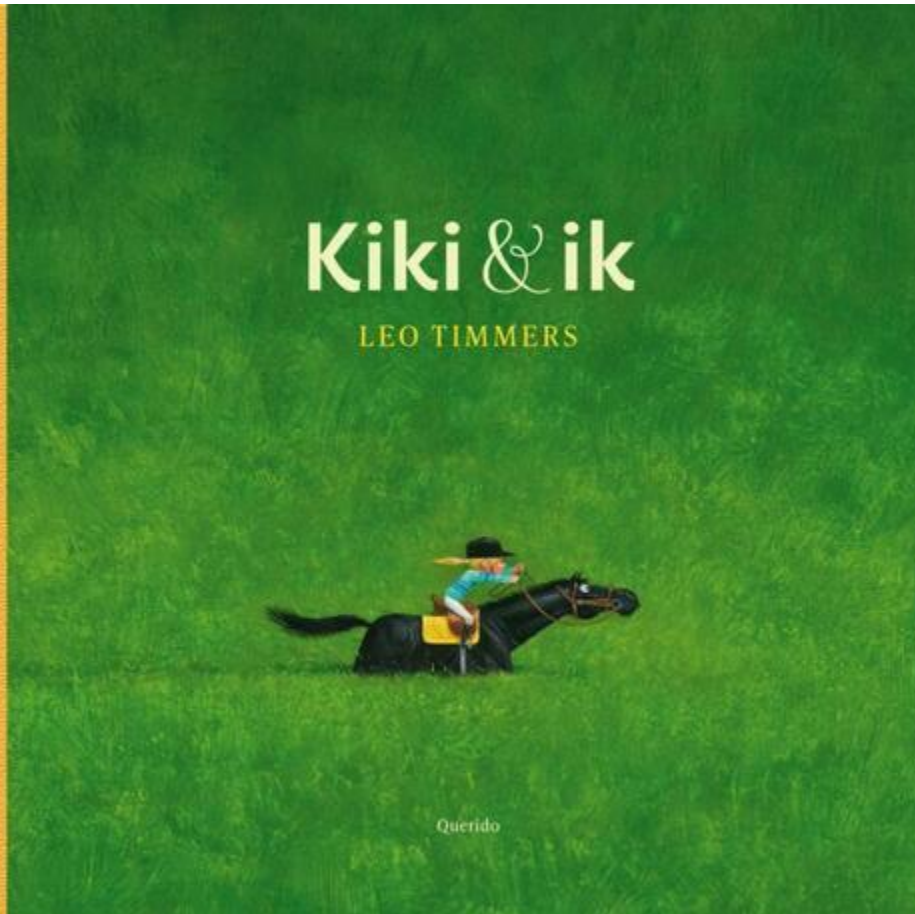
Boekentips

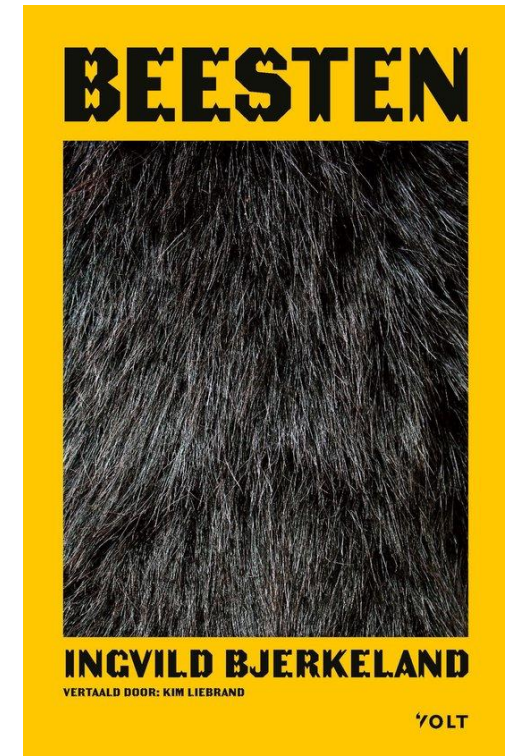
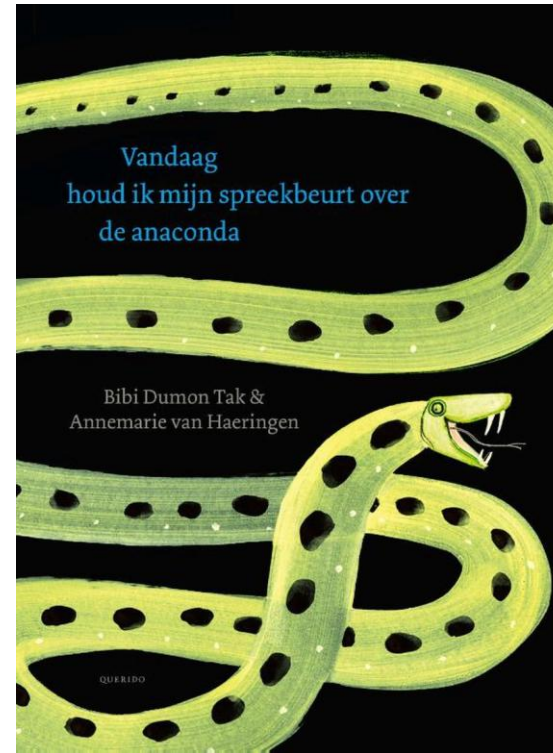
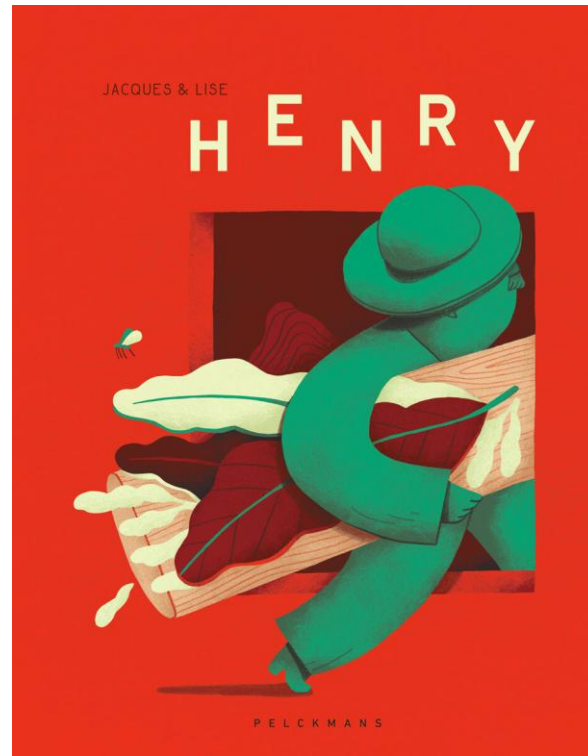
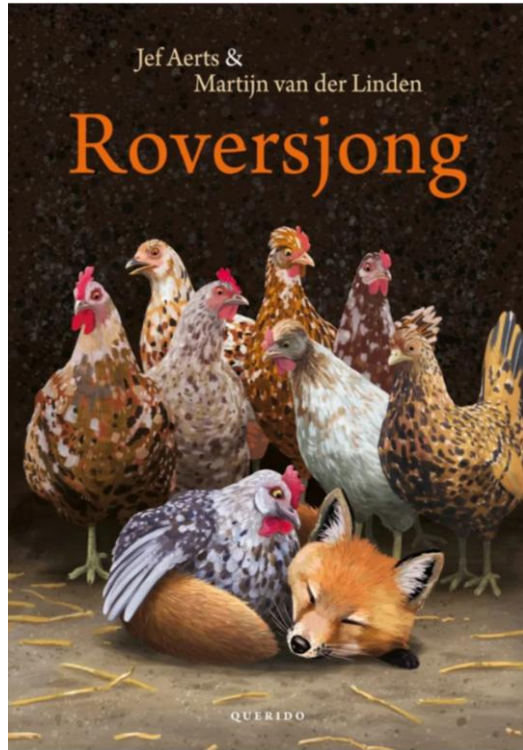
Boekentips

Boekentips

Boekentips

Aan de slag!

Zoek
een
buddy

- Samen voorbereiden
- Samen voorlezen
- Samen reflecteren
- ...

**POËZIE
WEEK** **20
26**
VLAANDEREN & NEDERLAND

Terug- en vooruitblik

In welke kenmerken voel je je competent?

In welke kenmerken wil je nog groeien?

Welke kansen zie je om de (zorg)werking op je school te versterken?

Wat vertel je straks aan je collega's?

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdEXiTSpgyHOuh1IjUy9Jw4cBd1AkwNhVJphOnV9YGXjydLZQ/viewform?usp=dialog>

Aan de slag

In het **instructiefilmpje** hiernaast leer je hoe je navigeert en een account aanmaakt bij de Iedereen Leest Academie. Heb je na het bekijken van het filmpje nog vragen? Je vindt wellicht een antwoord op [de FAQ-pagina](#).

Wil je meteen aan de slag? **Kies dan de doelgroep die best bij jou past:**

- bibliotheek**
- onderwijs**
- kinderopvang**
- vrijwilliger**

Schrijf je vervolgens in voor de opleidingen die jou aanspreken. In je account op **Mijn Iedereen Leest** blijven al je inschrijvingen netjes bewaard.

Veel leerplezier!

Bedankt
voor
jullie
enthousiasme!

Contact:

jona.hebbrecht@odisee.be
evelien.gheeraert@odisee.be
iris.vansteelandt@iedereenleest.be
geertje.bluekens@ap.be

